

KUNTOUTUSOHJAUS KOTI- TUSHOITAJAN TYÖSSÄ

Kirjallisuuskatsaus

Pirkko Peltomaa

Opinnäytetyö
Marraskuu 2011

Kuntoutusohjaus ja – suunnittelu
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala

Tekijä(t) Peltomaa, Pirkko	Julkaisun laji Opinnäytetyö	Päivämäärä 04. 11. 2011
	Sivumäärä 41	Julkaisun kieli suomi
	Luottamuksellisuus () saakka	Verkojulkaisulupa myönnetty (X)
Työn nimi KUNTOUTUSOHJAUS KOTIUTUSHOITAJAN TYÖSSÄ KIRJALLISUUSKATSAUS		
Koulutusohjelma Kuntoutusohjauksen ja -suunnittelun koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) MINKKINEN, Leena ROIVAS, Terttu		
Toimeksiantaja(t)		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyön tavoitteena on uusimpien tutkimusten perusteella selventää kuntoutusohjauksen muotoja kotiutushoitajan työssä. Tutkimustehtävänä on selvittää millaisia asioita kuntoutusohjaus kotiutushoitajan työssä sisältää ja mitkä periaatteet tukevat kotiutushoitajan työtä.</p> <p>Opinnäytetyö on kirjallisuuskatsaus, joka muodostui eri tutkimuksista, kuten pro gradu, opinnäytetyö ja eri hankkeiden julkaisuista. Teoreettisena lähtökohtana toimivat aiheeseen liittyvät keskeiset käsitteet. Tutkimuskysymysten perusteella etsittiin valituista tutkimuksista tutkimuskysymyksiin vastaavia lauseita, joista koottiin ensin alaluokat ja lopuksi yhteinen tehtävä.</p> <p>Kotiutushoitajan tehtävänkuvaan liittyy paljon kuntoutusohjausta. Opinnäytetyön tuloksena kuntoutusohjauksessa tulee huomioida ennen kaikkea potilaslähtöisyys, jossa potilas on oman asiansa asiantuntija.</p> <p>Kuntoutusohjauksessa potilas tulee kohdella yksilöllisesti ja hänen itsemääräämisoikeutensa tulee kunnioittaa. Kotiutushoitajan työ vaatii hyviä neuvottelu ja ohjaustaitoja. Potilaan kohtaaminen osastolla tai kotikäynnillä täytyy perustua molemminpuoliseen luottamukseen.</p> <p>Kotiutushoitaja on oman työnsä asiantuntija ja kuntoutusohjauksen koordinoija. Kuntoutusohjaus vaatii kotiutushoitajan työssä moniammatillisen yhteistyön hyödyntämistä ja hyviä yhteistyötaitoja. Hyvällä kuntoutusohjauksella kotiutuksessa ehkäistään turhia, uusiutuvia sairaalajaksoja.</p>		
Avainsanat (asiasanat)		
Kotiutushoitaja, kuntoutusohjaus, palveluohjaus		
Muut tiedot		

Author(s) Peltomaa, Pirkko	Type of publication Bachelor's thesis	Date 04.11.2011
	Pages 41	Language Finnish
	Confidential () Until	Permission for web publication (X)
Title REHABILITATION COUNSELLING AND GUIDANCE AS AN ELEMENT OF A DISCHARGE NURSE'S WORK. LITERATURE REVIEW		
Degree Programme Rehabilitation Counselling		
Tutor(s) MINKKINEN, Leena ROIVAS, Terttu		
Assigned by		
<p>Abstract</p> <p>The purpose of the present thesis was, in the light of the most recent research, to examine the types of rehabilitation counselling and guidance involved in a discharge nurse's work. The research objective was to find out what kind of elements were included in rehabilitation counselling concerning a discharge nurse's work and also to find out the principal factors for supporting a discharge nurse's work.</p> <p>The present study was a literature review conducted by using various research papers, Master's theses, bachelor's theses and other publications, for example, reports of different projects related to the topic. The theoretical framework of the study was based on the principal concepts associated with the topic. On the basis of the research questions the selected studies and publications were screened to find statements and sentences giving answers to the research questions. The obtained data were first divided into subclasses and then brought together for further analysis in relation to the objective.</p> <p>A discharge nurse's job description involves a great deal of rehabilitation counselling. The results of this thesis indicate that the main principle to be taken into account during the rehabilitation counselling and guidance process is a patient-oriented approach, according to which the patient has the expertise regarding his/her own case.</p> <p>During the rehabilitation counselling process the patient must be treated as an individual and his/her right of individual self-determination must be respected. A discharge nurse needs good negotiating and counselling skills. The patient encounter in the hospital ward or during a home visit must be based on mutual confidence and trust.</p> <p>A discharge nurse has the expertise on his/her own work and the competence to act as the coordinator of the rehabilitation counselling process. Rehabilitation counselling and guidance requires utilisation of multi-professional cooperation and good interactive skills. Competent rehabilitation counselling and guidance during the discharge process can prevent needless hospital readmissions and reduce hospital treatment periods.</p>		
Keywords discharge nurse, rehabilitation counselling, service coordination, case management		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

1 KUNTOUTUSOHJAUS KOTIUTUSHOITAJAN TYÖSSÄ	2
2 TAVOITEET JA TEHTÄVÄT	5
3 KESKEISET KÄSITTEET	6
3.1 Kotiutushoitaja.....	6
3.2 Kuntoutusohjaus	7
3.3 Palveluohjaus.....	9
4 KOTIUTUSHOITAJAN TYÖTÄ OHJAAVAT PERIAATTEET	10
5 KOTIUTUSHOITAJAN TYÖTÄ OHJAAVA LAINSÄÄDÄNTÖ	11
6 MENETELMÄ JA ANALYYSI	17
TAULUKKO 1	19
7 TULOKSET	22
7.1 Kuntoutusohjaus kotiutushoitajan työssä.	22
7.1.1 Asiakaslähtöisyys, yksilöllisyys ja itsemääräämisoikeus.....	22
7.1.2 Kuntoutusohjaus on potilaan ohjausta osastolla ja kotikäytinä	23
7.1.3 Kuntoutusohjaus on asiantuntijana olemista	26
7.1.4 Kuntoutusohjauksen moniammatillisuus ja yhteistyö	27
7.1.5 Kotiutushoitaja koordinoijana	28
7.1.6 Kuntoutusohjauksen laatu ja vaikuttavuus	28
7.1.7 Kuntoutusohjauksen jatkuvuus	29
8 POHDINTA.....	32
9 LÄHTEET	37
10 LIITTEET	42

1 KUNTOUTUSOHJAUS KOTIUTUSHOITAJAN TYÖSSÄ

Opinnäytetyön aihe rakentui oman tehtäväkuvani mukaan. Tehtäväkuvaus liittyy vanhustenpalveluiden kotiutushoitajan työhön. Kotiutushoitajan työ on palkkauksen suhteen yhdistetty sairaanhoitajan työhön, mutta työhön kuuluu paljon palveluohjausta (care/case management). Työyksikössäni on meneillään työnvaativuuden arviointi, joten näen tärkeäksi selventää palveluohjauksen osuutta työssäni. Kyseisessä kotiutusyksikössä toimii yksi sairaanhoitaja kotiutushoitajana, jonka työparina aloitin vuoden 2011 alussa. Opinnäytetyön aiheeseeni liittyen, haastattelin kyseistä kotiutushoitajaa.

Kotiutushoitajan työhön kuuluu olla asiantuntijana ja yhdyshenkilönä potilaan kotiutukseen liittyvissä asioissa sekä vastaanottaa keskussairaalahoidossa jonottavat paikkakunnan potilaat, oman kunnan sairaalan hoitoon tai ohjata avohoidon palvelujen piiriin. Työhön kuuluu tiivis yhteistyö lääkärin kanssa, jotka päättävät kotiutuksista. Kotiutushoitajan tulee tietää hyvin oman kuntansa sosiaali- ja terveystalot, sekä kunnan palvelurakenne. Kotiutushoitaja joutuu työssään neuvomaan ja ohjaamaan potilaille kunnan tai yksityisten palveluntuottajien tarjoamia palveluita, yksilöllisen palveluntarpeen mukaan. Oikea-aikainen kuntoutusohjaus lyhentää potilaan sairaalassaolopäiviä ja mahdollisesti tulevia uusiutuvia sairaalajaksoja. (Lahtinen 2011.)

Opinnäytetyön lähtökohdaksi on ennakoitava yksilöllistä palveluohjausta tarvitsevat potilaat, jotka vaativat kuntoutusohjausta ja heidän jatkohoidon suunnitteluasiakaslähtöisesti potilaan toiveista ja tavoitteista lähtien. Kotiutushoitajan työssä tulee ottaa huomioon potilaan sen hetkiset voimavarat. Voimavarakeskeisyys tuo uutta näkökulmaa kuntoutukseen. Tämä nähdään kuntoutujan motivaation ja asenteiden muokkaamisessa tärkeäksi seikaksi. Kuntoutujan toimintavajeiden ohessa tulee näkyä myös vahvuudet, jotka tukevat kuntoutusprosessia. (Hartikainen, Lönnroos 2008, 279).

Voimavarakeskeisyys on osa voimavara- ja ratkaisukeskeistä työtettä, mikä on sopiva työväline auttamistyöhön. Voimavarakeskeinen työote korostaa tulevaisuutta, ja menneisyydestä korostetaan vain niitä onnistumisia, joilla on merkitystä selviytyä nykyisyydestä. On tärkeää kuunnella potilasta, jos hänellä on halu puhua ongelmistaan. Kun potilaan ongelmat ovat selvillä, voidaan tehdä uusia näkökulmia avaavia kysymyksiä, jotka sitten ovat avuksi potilaan hoidon suunnittelussa. Kysymysten tulee kannustavia ja rohkaisevia. Kysymyksillä lisätään potilaan uskoa tulevaisuuteen. (Väisänen, Niemelä ja Suua 2009, 55).

Toijanen (2003, 7.) määrittelee kuntoutusohjauksen kuntoutujan ja hänen läheistensä ohjausta, neuvontaa ja tukemista käsittäväksi työksi. Siinä perehdytään kuntoutujan elämään käytännönläheisesti, poistaen mahdollisia esteitä. Näin mahdollistetaan potilaalle itsenäinen elämä ja omatoiminen selviytyminen kotona. Kuntoutujan tulee saada tietoa kuntoutuksenohjaajalta mahdollisista palveluista. Kuntoutuksenohjauksella tulee olla aina jokin tavoite, sillä kuntoutusohjaus nähdään sairaalasta pois päin suuntautuvana toimintana.

Palveluohjaus nähdään työmenetelmänä, mihin yhdistetään asiakastyössä käytettävät ohjausmenetelmät. Palveluita sovitetaan yhteen eri organisaatio- ja taitotasoilla, jolloin hyvä yhteistyö on tärkeää eri toimijoiden kesken. Asiakaslähtöinen palveluohjaus voidaankin nähdä eräänlaisena palveluketjuna organisaatio- ja taitotason välillä, lähtökohtana asiakkaan tarpeet ja toiveet. Palveluohjaukseen sisältyy myös suunnitelmallinen palvelujen kartoitus. (Kanste, Timonen, Ylitalo & Kyngäs 2009, 65.) Palveluohjauksella turvataan kuntoutuksen oikea-aikaisuus ja potilaan asioiden vastuullinen huolehtiminen sekä niiden tehtävien jakaminen. Sillä pyritään selkeyttämään ja nopeuttamaan potilaan asioiden etenemistä, jolloin vältetään päällekkäisiltä töiltä ja turhilta jonotuksilta. (Piirainen & Kallanranta 2008, 99.)

Käsitteenä kuntoutusohjaus (rehabilitation counselling) kotiutuksessa on vielä vieras ja melko tuntematon käsite. Tarkoitukseni on avata käsitettä uusimpien tutkimusten valossa. Kuitenkin kuntoutusohjausta tehdään yhä lisääntyvässä määrin kotiutushoitajan työssä. Kuntoutusohjauksella turvataan hoidon

ja kuntoutuksen jatkuvuus mutta myös ennakoidaan turhat sairaalajaksot. Opinnäytetyön tekeminen selkeyttää myös omaa ammatinkuvaani, sekä auttaa hoitohenkilökuntaa näkemään kuntoutusohjauksen merkityksen potilaan kotiutusprosessissa.

Järvikoski ja Härkäpää (2011, 238.) käyttävät käsitettä ”kuntoutuksen palveluohjaus”. He näkevät että kuntoutukseen kuuluu laaja palveluohjauksellinen kokonaisuus. Notko (2006,65.) yhdistäisi käsitteet kuntoutus- ja palveluohjaus, koska kuntoutukseen liittyy paljon aikaisempaa kokemuksellista tietoa, jota palveluohjauksessa tulisi osata hyödyntää. Hän korostaa kuntoutus-sanan liittyvän asiakkaan voimaantumiseen ja asiakaslähtöisyyteen. Näenkin tulevana kuntoutuksen ammattilaisena, että kuntoutusohjauksella ja palveluohjauksella on samankaltaiset tavoitteet, sillä kuntoutusohjaukseen sisältyy usein myös palveluohjausta.

2 TAVOITEET JA TEHTÄVÄT

Opinnäytetyön tavoitteena on saadun tiedon kautta selventää kotiutushoitajan työhön kuuluvaa kuntoutusohjausta.

Opinnäytetyön tehtävänä on selvittää:

1. Mitä kuntoutusohjaus on kotiutushoitajan työssä?
2. Millaisia asioita kotiutushoitajan kuntoutusohjaus sisältää?
3. Mitkä periaatteet ohjaavat kotiutushoitajan työtä?

3 KESKEISET KÄSITTEET

3.1 Kotiutushoitaja

Kotiutushoitaja nimike ei ole virallinen koulutuksen tuottama nimike, sillä heidän koulutustaustansa vaihtelee pääsääntöisesti terveydenhoitajista sairaanhoitajiin. Tässä opinnäytetyössä kotiutushoitaja nimitystä käytetään henkilöstä, joka hoitaa sairaalasta ulospäin potilaan kotiutuksen. Kotiutushoitaja hoitaa kotiutukset, jotka vaativat etukäteen suunniteltuja palveluita sairaalasta lähdön jälkeen. (Haarala, A-M. 2011, 12.)

Kotiutushoitajan työ vaatii paljon potilaan taustan kartoitusta: mitkä ovat potilaan lähiomaisten ja muun tukiverkoston rooli potilaan hoidossa ja tukemisessä. Kotiutushoitajan tehtäväkuvaan kuuluu myös potilaan hyvinvoinnin ja kotona selviytymisen arviointi, joka sisältää potilaan vahvuuksien ja heikkouksien selvittämistä. Seuranta tarkoittaa myös toimintakyvyn ylläpitämiseen liittyvät kuntoutustoimet, ja miten ne järjestetään jatkohoitopaikassa ja kuka niistä vastaa. Kuntoutustoimina palvelutaloissa nähdään osallistumisena yhteisiin ryhmäliikunta hetkiin ja kotona asuville mahdollistetaan osallistuminen päiväkeskuskäynteihin. Rintamaveteraaneille voidaan anoa kotona tapahtuvaa kuntoutusta tai laituskuntoutusta, mahdollisuus on myös Kela:n lääkinnälliseen kuntoutukseen, jos lääkäri näkee sen tarpeelliseksi. Tärkeää on että eri kuntoutusmahdollisuuksista keskustellaan yhdessä potilaan ja moniammatillisen tiimin kanssa. (Lahtinen 2011.)

Kotiutushoitaja tekee mahdolliset arvioivat kotikäynnit yhdessä potilaan, omaisten ja hoitavien tahojen kanssa. Kotiutushoitajan työssä korostuu moniammatillisen tiimin yhteistyö: lääkäri, fysioterapeutti ja kotihoito ym. yhteistyötahot. Moniammatillisen tiimin kokoonpano koostuu jokaisen potilaan yksilöllisistä tarpeista. (Lahtinen 2011.)

Kotiutushoitaja toimii potilaan etujen asianajajana, sillä hän selvittää mahdolliset sosiaaliset etuisuudet, arjessa selviytymisen tukemisen muodot ja jatko-
hoitopaikkamahdollisuudet. Tarvittaessa kotiutushoitaja ohjaa potilaan sosiaalisten asioiden hoidon sosiaalityöntekijän kartoitettavaksi ja hoidettavaksi. Kotiutushoitajan tulee reagoida nopeasti potilaiden muuttuviin tilanteisiin potilaan omien toiveiden mukaisesti. Työotteessa korostuu asiakaslähtöisyys. Potilasta voidaan myös vastuuttaa kuntoutumaan asetettujen tavoitteiden mukaisesti, kun niistä on yhdessä sovittu. Potilaiden jatkohoitopaikkoihin vaaditaan tietyt kuntoisuusskriteerit, jotka on laadittu kunnan vanhuspalveluista vastaavien taholta. Lähinnä niissä selvitetään tarvitseeko olla yhden vai kahden ihmisen autettava, sekä tarvitseeko ympärivuorokautista valvontaa. Kotiutushoitajan on luotava uskoa potilaaseen ja omaisiin, sekä huolehdittava, että potilaan toimintakykyä pidetään osastolla yllä tavoitteiden mukaisesti. Tämä vaatii yhteistyötä eri ammattikuntien kanssa ja yhteisiä keinoja ja pelisääntöjä, millä toimintakykyä saadaan kohenemaan. (Lahtinen 2011.)

3.2 Kuntoutusohjaus

Kuntoutusohjaus määritellään lainsäädännöllä. Palvelujärjestelmämme Suomessa käsittää kuntoutus- sekä palveluohjauksen. Notko (2006, 61–63.) käsittelee näiden käsitteiden eroavaisuuksia ja toteaa sisällöjen eroavan organisaatio, kuin myös työntekijä kohtaisesti. Hän toteaa kuitenkin, että pohjimmiltaan toiminnan sisällöltään puhutaan samasta asiasta.

Kuntoutusohjaus on lakisäätelistä ja se perustuu erikoissairaanhoidolakiin (L 1062/89–606/91), kansanterveyslakiin (L 66/72–605/91), vammaispalvelulakiin (L 380/87), lakiin kuntoutuksen asiakasyhteistyöstä (L 497/2003) ja terveydenhuoltolakiin (L2010/1326).

Kuntoutuspalvelujärjestelmän kehittämistoimikunnan mukaan vuonna 1979 määrittelee kuntoutusohjauksen näin:

*Kuntoutusohjauksella tarkoitetaan kuntoutusohjaajan toimesta tapahtuvaa ohjausta, neuvontaa, sairaudesta tai vammasta aiheutuvi-
en psyykkisten tai sosiaalisten ongelmien selvittämistä, sekä vam-
maisien henkilön kuntoutumista ja sosiaalista toimintakykyä edistä-
viä tukitoimia. Myös vammaisen henkilön perheeseen ja muuhun
ympäristöön kohdistuva ohjaus ja tuki kuuluu kuntoutusohjaukseen.
(Toijanen 2003, 7).*

Terveydenhuollon näkökulmaa korostava määritelmä Sosiaali- ja terveystoiministeriön mukaan vuonna 1986:

*Kuntoutusohjaus on laaja-alaista vammaisen/pitkäaikaissaira-
henkilön elämäntilanteen kokonaisvaltaista huomioon ottamista, hoi-
to- ja kuntoutustyössä. Kuntoutusohjauksessa on nähtävä vam-
man/sairastumisen aiheuttamien kielteisten seurausten minimoimi-
nen. (Toijanen 2003, 7).*

Toijanen (2003, 8) näkee kuntoutusohjauksen tavoitteena kuntoutujan itsenäisen elämän. Tarkoituksena on kuntoutujan arkielämän sujuminen omatoimisesti mahdollisten tukitoimien avulla. Toisaalta kuntoutusohjauksella ehkäistään tarpeettomia ja uusiutuvia laitoshoidoja. Kotiutuksessa kuntoutusohjaus näkyy potilaan ja hänen lähipiirin tukemisena sekä kartoittavina kotikäynteinä. Kotiutuksessa on myös tärkeää potilaan kuntoutumisprosessin tavoitteellisuus laatimalla kuntoutussuunnitelma. Suunnitelmassa otetaan huomioon kuntoutujan elinympäristö kokonaisuudessaan.

Hyvällä kuntoutusohjauksella ehkäistään toistuvat ja tarpeettomat potilasta rasittavat sairaalajakso. Lisäksi ne vievät turhaan potilaan ja yhteiskunnan varoja. Kuntoutus nähdään ehkäisevänä tekijänä sosiaalivakuutuksen ja laitospalveluista aiheutuvia kustannusten näkökulmasta. Kuntoutusohjaus nähdään eräänlaisena vastuunjakamisena ja huolehtimisena, ja näin ollen se on osa toimivaa kuntoutusjärjestelmää. Pyrkimyksenä on saada kuntoutuksen erityisasiantuntemus osaksi käytännön työtä. (Piirainen ym. 2008, 94–100),

Kuntoutusohjauksella pyritään myös kustannustehokkaaseen toimintaan, sillä pitkällä aikavälillä katsottuna se johtaa kansantaloudellisiin säästöihin. Ruotsin sosiaalhallitus on julkaissut raportin vuonna 2006 palveluohjauksen kannattavuudesta ja sen taloudellisista vaikutuksista. Tutkimus kohdistui psyykkisesti toimintarajoitteisten henkilöiden palveluohjauksen lisäämiseen, mikä liittyi laajempaan kokonaisuuteen Ruotsin psykiatrista uudistusta. Tutkimus selventää rahamääräisesti kustannusten säästön asiakasta kohden.

Sen mukaan säästöt syntyivät pääosin asiakkaiden toimintakyvyn lisääntymisenä ja heidän vähentyneinä sairaalajaksoina. Kuitenkin henkilöiden lääkekustannukset pysyivät lähes samoina. Kuntoutusohjauksen tavoitteena on aktivoida henkilöitä kuntouttavien toimenpitein elämään normaalia elämää ilman pakkohoitoa toimenpiteitä. (Carlström & Bruse'n 2006, 3-56.)

Potilaan näkökulmasta katsottuna kuntoutustapahtuma käsitetään oppimisprosessiksi, jossa oma elämä muodostetaan uusien merkitysten pohjalta uudelleen. Siinä opetellaan kuntoutuksen avulla palautumaan entiseen olotilaan tai elämään vajaakuntoisuuden kanssa. (Järvikoski, Karjalainen 2008, 91.)

IKÄ-kuntoutus tutkimus tarkasteli ikäihmisten tarpeiden ja odotusten erilaisuutta. Kuntoutukseen osallistuneita haastateltiin, he selkeästi kokivat kuntoutuksen merkityksen korostuvan arjessa selviytymisenä. Heidän kokemuksenaan oli luottamuksen lisääntyminen kotona asumiseen. Kuntoutus lisäsi selkeästi fyysistä toimintakykyä. Lisäksi he kokivat, että kuntoutuslaitoksen henkilökunnan kanssa tapahtuva vuorovaikutus oli rohkaisevaa. (Hinkka, Karppi 2010, 47.)

3.3 Palveluohjaus

Ikäihmisten palvelujen laatusuosituksessa (STM 2008:3) painotetaan iäkkäiden kotona selviytymistä ja ennaltaehkäisevää toimintaa.

Hännisen (2007, 13) mukaan Pietiläinen & Seppälä (2003) määrittelee palveluohjauksen seuraavasti:

Palveluohjauksen käsitteellä kuvataan niitä toimintoja, joilla asiakkaan ja viranomaisia edustavan palveluohjaajan yhteistyönä suunnitellaan, organisoidaan, yhteen sovitetaan ja arvioidaan palveluja, joita asiakas tai hänen perheensä tarvitsevat nykyisessä elämäntilanteessa elämönhallintansa tueksi.

Narumon (2006, 51 – 52) mukaan kuntoutujien on nykyään vaikea saada selvää yhteiskunnan tukimuodoista ja niiden saatavuudesta. Palveluohjauksessa selvitetään mitä mahdollisuuksia tarjotaan yhteiskunnan taholta, jotta ne kohtaavat asiakkaan tarpeet ja toiveet. Palveluohjaaja toimii asiakkaan asioiden ajajana ja koordinoijana, jolloin häneltä vaaditaan etuisuuksien ja asiakkaan tarvitsemien etujen kokonaiskuvan hallintaa. Voidaan todeta, että ohjaajan tehtävä on esitellä eri apua tarjoavat toimijat, ja yhdessä asiakkaan kanssa miettiä niiden palveluiden tarvetta hänen kohdallaan.

Palveluohjauksessa Mönkkönen (2007, 138) näkee ohjaajan keskeisenä tehtävänä hyödyntää asiakkaan luonnollista tukiverkostoa. Tukiverkoston ollessa valmis, voidaan miettiä mikä on viranomaisverkoston osuus asiakkaan elämässä. Asiakkaan kuntoutuspolun rakentamisen keskeisenä voimavarana on nähtävä hänen elämäänsä kuuluvat tärkeät henkilöt, jotka auttavat häntä arkielämän pyörittämisessä. Jos omaisia ei nähdä voimavarana, he jäävät helposti ulos hoitoketjusta, jolloin auttaminen jää ammattilaisten tehtäväksi. Nykyään hoitotyössä ammattihenkilöiden resurssien vähyys vaikuttaa heikentävästi ennaltaehkäisevään työhön, joten omaisten mukaantulo koetaan kehittävänä yhteistyönä.

4 KOTIUTUSHOITAJAN TYÖTÄ OHJAAVAT PERIAATTEET

Kotiutushoitajan työssä korostuu vuorovaikutustaidot. Työskentely lähtee aina potilaan ehdoilla. Yhteistyöntyön etenemiseen vaikuttaa potilaan kokemus ensi tapaamisesta kotiutushoitajan kanssa. Tapaaminen antaa joko myönteisen tai kielteisen mielikuvan potilaalle. Kotiutushoitajan tulee huomioida työs-

sään työtä ohjaavat periaatteet, jotka ovat asiakaslähtöisyys, itsemääräämisoikeus, eettisyys, yksilöllisyys ja työn jatkuvuus. (Lahtinen 2011.)

Hoitotyön näkökulmasta katsottuna itsemääräämisoikeuden toteutuminen työyksikössä edellyttää, että orgasaatiossa ovat yhteiset arvot ja tavoitteet. Työskentely potilaiden kanssa on oltava ihmisläheistä ja potilasta kunnioittavaa. Kaikilla työntekijöillä on työn lähtökohtana oltava itsemääräämisoikeuden toteutuminen. Tämä näkyy opastavana työotteena, selkeinä ymmärrettävinä ohjeina potilaille, työn vastuullisuutena. Työntekijän on sisäistettävä itselleen potilaan oikeus omiin valintoihin, vaikka ne olisivat ristiriidassa hoitajan oman arvomaailman kanssa. (Mäkipää, P. 2009, 13.) Asiakaslähtöisellä toiminnalla voidaan parantaa kustannustehokkuutta, potilaiden tyytyväisyyttä ja hoidon laatua. Eri lait turvaavat potilaalle oikeuksia saada asiakaslähtöistä ja yksilöllistä kohtelua sosiaali- ja terveystalouksissa. (Virtanen, Suoheimo, Ahonen, Suokas. 2011, 7.

5 KOTIUTUSHOITAJAN TYÖTÄ OHJAAVA LAINSÄÄDÄNTÖ

Kotiutushoitajan työtä ohjaavat myös lait. Kotiutushoitajan on tiedettävä potilaan oikeudet ja osattava myös olla potilaan etujen asianajajana. Kotiutushoitajan tulee kohdella kaikkia potilaita yksilöllisesti ja ihmisarvoa kunnioittavalla tavalla. Potilaan kohtaamisessa korostuvat kotiutushoitajan omat arvot ja etiikka.(Ervasti, Määttä2009, 17–23.)

Kotiutushoitajalla tulee olla potilaan suostumus hoitaessaan hänen asioitaan. Hänen on myös kohdattava potilas ihmisenä hänen taustasta, syntyperästä tai kulttuurista riippumatta. Potilaan kanssa keskusteltaessa usein nousee taustalta potilaan henkilökohtainen vakaumus tai voimakas kulttuurinen tausta. Kotiutushoitajan on työskenneltävä kunnioittaen potilaan arvomaailmaa. Kotiutushoitajan työssä korostuu ennen kaikkea lähimmäisenrakkaus, oikeudenmukaisuus, joka auttaa potilaan ja kotiutushoitajan väliselle luottamukselle. Suomen perustuslaissa 731/1999 sanotaan näin:

6§. Ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. (L 731/1999).

Kotiutujalla on oikeus tulla mukaan häntä koskeviin päätöksentekoihin ikään, sairauteen tai potilaan taustoihin katsomatta. Tärkeää on muistaa, että potilas on itsensä asiantuntija. Kotiutushoitajan tulee työskennellä asiakaslähtöisesti, alkaen työskentely potilaan näkökulmasta.

Kotiutushoitajan on hyvä ottaa esille kotiutujan kanssa keskustellessa, miten hänen tulisi terveyttä ylläpitää ja edistää. Pystyykö potilas itse vastaamaan hyvinvoinnistaan vai ottaako hoitovastuun asiasta esim. kotihoito. Potilaalle tulee antaa hyvät ja selkeät ohjeet, kuinka toimintakykyä ylläpidetään, sisältäen ihmisen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ylläpitämisen keinot esim. ravinto, uni ja liikunta. Kansanterveyslaissa 66/1972 sanotaan asiasta näin:

1. Luku, 1§. Kansanterveystyöllä tarkoitetaan yksilöön ja hänen elinympäristöönsä kohdistuvaa terveydenhoitoa ja yksilön sairanhoidon sekä niihin liittyvää toimintaa, jonka tarkoituksena on väestön terveydentilan ylläpitäminen ja edistäminen. (L 66/1972).

Kotiutushoitaja saa potilasta hoitavalta lääkäriltä tai hoitajilta toimeksiantopyynnön selvittää ja arvioida potilaan elämäntilannetta. Yhteydenoton jälkeen haastatellaan potilasta ja hänen omaisiaan. Työ vaatii kotiutushoitajilta asianmukaista koulutusta ja työkokemusta sekä aikaisempia tietoja potilaasta, käytävissä olevista potilaan potilasasiakirjoista. Asetus hoitoon pääsyn toteuttamisesta ja alueellisesta yhteistyöstä 2004/1019 on asiasta kerrottu näin:

3§ Hoidon tarpeen arvioinnista ja arvion tehneen terveydenhuollon ammattihenkilön antamasta hoito-ohjeesta tai toimenpideehdotuksesta tehdään merkinnät potilasasiakirjoihin.

Myös puhelinpalveluna annettavasta henkilökohtaisesta terveyden- ja sairaanhoidon neuvonnasta tai palvelunohjauksesta teh-

dään merkinnät potilasasiakirjoihin. Terveystieteiden ammattihenkilön tulee pyrkiä tunnistamaan potilas sekä, jos joku muu ottaa yhteyttä potilaan puolesta, tämä yhteydenottaja. Myös potilaan ja muun yhteydenottajan tunnistamistavasta tehdään merkinnät potilasasiakirjoihin. (A2004/1019).

Kotiutushoitajan on hyvä muodostaa itselleen kokonaiskuva potilaan tilanteesta tutustumalla hänen potilasasiakirjoihin sekä haastatteleamalla hoitajia. Potilaan haastattelun jälkeen kotiutushoitaja kirjaa potilaspapereihin potilaan oman näkemyksen tilanteestaan, mutta tämä on syytä pitää erillään muun ammattihenkilöstön näkemyksistä. (Torkkola 2002, 14–15.)

Kotiutushoitajan työssä tuleekin tilanteista, jossa potilaan oma näkemys kotona pärjäämisestä toimintakyvyn ja sairauden huomioon ottaen on erilainen kuin lääkärin tai muun hoitohenkilökunnan näkemys. Tässä kohtaa usein tehdään arvioiva kotikäynti, jossa mahdollistetaan potilaalle vielä takaisinpaluu osastolle, jos kotona ei pärjää. Toisaalta näkemyserot voivat olla myös päinvastaisia, jos potilaalla ei enää ole realistista kuvaa kotona pärjäämisestä. Tällöin kotikäynti tehdään ikään kuin ” realiteetti terapiana”, jolloin potilas näyttää hoitavalle taholle käytännössä, miten esim. liikkuminen kotona onnistuu. Kotikäynti tehdään yhdessä potilaan, kotiutushoitajan, fysioterapeutin, kotihoidon ja omaisten kanssa. (Lahtinen 2011.)

Kotiutushoitajan haastattelun tavoitteena on saada potilaan kotiutuessa moniammatillista apua arjessa selviytymiseen. Tarkoituksena on että potilas saa oikeanlaista apua oikeaan aikaan, eikä apuvälineiden saamattomuus ole esteenä kotiutumiseksi ja kotona selviytymiseksi. Kotiutustilanteessa tehdäänkin tarvittaessa kotikäynti yhdessä fysioterapeutin kanssa, jossa arvioidaan kotona selviytymiseen ja liikkumiseen tarvittavat apuvälineet. Asetus lääkinnällisestä kuntoutuksesta 28.6.1991/1015 velvoittaa ja oikeuttaa potilaan siihen.

3§ Lääkinnällisellä kuntoutuksella pyritään parantamaan ja ylläpitämään kuntoutujan fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyä sekä edistämään ja tukemaan hänen elämäntilanteensa hallintaa ja hänen itsenäistä suoriutumistaan päivittäisissä toiminnoissa.

3§ Kuntoutusohjauksella tarkoitetaan kuntoutujan ja hänen lähiyhteisönsä tukemista ja ohjausta, sekä kuntoutujan toimintamahdollisuuksiin liittyvistä palveluista tiedottamista; sekä muut näihin rinnastettavat palvelut.

4§ Lääkinnälliseen kuntoutukseen kuuluvia, 3 §:ssä tarkoitettuja apuvälineitä ovat lääkinällisin perustein todetun toimintavajavuuden korjaamiseen tarkoitettut välineet, laitteet tai vastaavat, joita vajaakuntoinen henkilö tarvitsee selviytyäkseen päivittäisissä toiminnoissaan. Apuvälineisiin luetaan myös kuntoutuksessa tarvittavat hoito- ja harjoitusvälineet. (A 1991/1015).

Kotiutushoitajalla tulee olla asiantuntevaa näkemystä ja tietoa, mistä potilas saa kyseisiä apuvälineitä ja neuvontaa. Samoin hänen tulee huolehtia ja varmistaa, että asia ja toimeksianto ovat edenneet käytännössä. Potilaan kotiin tehtävät fysioterapeutin kotikäynnit varmistavat sen, että apuvälineet ja esteettömyys liikkumisen tukemiseksi on huomioitu. Kotiin kiinteästi asennettavat apuvälineet tuleekin erikoissairaanhoidosta ja niiden tarpeen arvioi kyseiseen tehtävään valittu fysioterapeutti. Erikoissairaanhoidolaissa 1062/ 1989 asia ilmaistaan näin:

1 Luku, 1§. Lääkinnälliseen kuntoutukseen luetaan kuntouttavien hoitotoimenpiteiden lisäksi kuuluvaksi neuvonta, kuntoutustarvetta ja -mahdollisuuksia selvittävä tutkimus, apuvälinehuolto sekä sopeutumisvalmennus- ja ohjaustoiminta ja muut näihin rinnastettavat toiminnot siltä osin kuin kuntoutusta ei ole säädetty kansaneläkelaitoksen tehtäviksi. (L1062/ 1989).

Potilaan eduksi säädettiin asiakaspalveluyhteistyölaki. Tällä varmistettiin eri tahojen yhteistoiminta, joka kattaa paikallisen- ja valtakunnallisen tason. Kotiutushoitajan tulee erottaa moniongelmaiset potilaat, jotka hyötyvät kuntoutuspalveluista. Kotiutushoitajan on osattava ohjata heidät tarvitsemiensa kuntoutuspalveluiden piiriin yhdessä hoitavan lääkärin ja fysioterapeutin kanssa. (Stål, Rissanen 2008, 729–730.)

Laki kuntoutuksen asiakasyhteistyöstä 497 / 2003 selvittää kuntoutujan näkökulmasta asian näin:

1. Luku, 1§ Lain tarkoituksena on auttaa kuntoutujaa saamaan hänen tarvitsemansa kuntoutuspalvelut ja tässä tarkoituksessa edistää viranomaisten sekä muiden yhteisöjen ja laitosten asiakasyhteistyötä tilanteessa, joka edellyttää usean kuntoutusta järjestävän yhteisön toimenpiteitä. Lain tarkoituksena on myös edistää kuntoutujan asemaa ja osallistumista hänen kuntoutustaan koskevan asian käsittelyssä. (L497 / 2003).

Kotiutushoitaja kohtaa työssään potilaita ja omaisia, jotka ovat tietoisia omista kuntoutuspalvelu mahdollisuuksistaan. Niinpä kotiutushoitaja on yhteydessä osaston fysioterapeutteihin ja sosiaalityöntekijään, jotka jatkavat kyseisen asian parissa työtä ja vievät asiaa eteenpäin. Kotiutushoitajan asema on usein palautteen vastaanottamista ja tiedonvälittämistä tilanteissa, joissa potilas kokee, ettei hänen asioitaan kuntoutuspalvelujen mahdollisuuksista ole viety eteenpäin. (Lahtinen 2011.)

Kotiutushoitaja joutuu usein vastaanottamaan potilaan tai hänen omaisensa antaman negatiivisen palautteen hoidon laadusta ja hoitopaikkaan jonottamisen syistä ja pitkäkestoisuudesta. Lääkäri ja osaston hoitohenkilökunta antaa potilaalle tiedot hänen terveydentilastaan ja hoidosta, mutta kotiutushoitajan tulee selvittää potilaalle, minkä kuntoista ihmistä hoidetaan hänen toivomassaan hoitopaikassa. Potilaalle luodaan toivoa ja realistisia tavoitteita hoitopaikkaan pääsulle. Potilasta pidetään ajan tasalla tiedottamalla jonotuksen etenemisestä. Potilaan oikeuksien turvaamiseksi on laki potilaan asemasta ja oikeuksista 785/1991 ja siinä todetaan näin asiasta:

3§ Oikeus hyvään terveyden- ja sairaanhoitoon ja siihen liittyvään kohteluun. Potilaalla on oikeus laadultaan hyvään terveyden- ja sairaanhoitoon. Hänen hoitonsa on järjestettävä ja häntä on kohdeltava siten, ettei hänen ihmisarvoaan loukata sekä että hänen vakaumustaan ja hänen yksityisyyttään kunnioitetaan.

6§ Potilaan itsemääräämisoikeus. Potilasta on hoidettava yhteisymmärryksessä hänen kanssaan. Jos potilas kieltäytyy tietystä hoidosta tai hoitotoimenpiteestä, häntä on mahdollisuuksien mukaan hoidettava yhteisymmärryksessä hänen kanssaan muulla lääketieteellisesti hyväksyttävällä tavalla.

Uusin laki uudistus on terveydenhuoltolaki 2010/1326, joka tuli voimaan toukokuun 1. päivä 2011. Tässä laissa sovelletaan kansanterveyslakia, kuin myös erikoissairaanhoidolakia, siinä määrin kun se liittyy kunnan järjestämisvastuuseen terveydenhuollon toteuttamisesta. Laki vaikuttaa myös kotiutushoitajan tekemään kuntoutusohjaukseen. Laissa 2§, sanotaan, että tulee toteuttaa ihmisten tarvitsemien palvelujen yhdenvertaista saatavuutta, asiakaskeskeisyyttä ja toimijoidenvälistä yhteistyötä.

Samoin lain 29§ lääkinnällisestä kuntoutuksesta käsittää paljon kotiutushoitajan tekemää kuntoutusohjausta, esim.kuntoutusneuvonta, kuntoutusohjaus, toimintakyvyn ja kuntoutustarpeen arviointi, toimintakykyä edistävät toimenpiteet ja apuvälineet. Laki on melko uusi ja sen tuomia muutoksia ja vaikutuksia ei vielä ole arvioitu ja tutkittu.(L 30.12.2010/1326.)

Potilaalla on oikeus kieltäytyä hänelle tarjotusta kuntoutuksesta ja hoitopaikasta. Näissä ristiriitatilanteissa kotiutushoitajalta vaaditaan hyviä neuvottelutaitoja, jolloin hänen on myös perusteltava ammatillisesti potilaalle jatkohoidon hyödyt ja haitat. Päämääränä neuvottelussa on potilaan mielipiteen kuuleminen ja kunnioittaminen. Lopputuloksena potilaalle neuvotteluista on jäätävä tunne, että hänen etujaan ajetaan, eikä häntä ole hylätty. (Pennanen 2008, 195.)

Omaisat ovat nykyään hyvin tietoisia potilaan oikeuksista. Kotiutushoitajille tulee soittoja, joissa annetaan palautetta hoidon laadusta. Tällöin korostuu ammatillinen ote ja kuuntelemisen taito, minkä on välityttävä omaisille. Ristiriitatilanteissa omaisille annetaan potilasasiamiehen yhteystiedot, jotta he saavat asianmukaista tietoa. Tällöin oikea ihminen paneutuu hänen asioidensa hoitamiseen.(Lahtinen 2011)

6 MENETELMÄ JA ANALYYSI

Opinnäytetyö tehtiin kirjallisuuskatsauksena. Kuntoutusohjauksesta ja kotiutushoitajasta on paljon kirjallisuutta. Kanste, Timonen, Ylitalo, Kyngäs (2009,68) ovat tutkineet hoitajälähtöistä toimintamallia palveluohjauksessa. Tutkimus lähestyy potilaan näkökulmasta palveluohjausta. Lähinnä mihin seikkoihin kiinnitetään huomiota kohdatessa potilas, kun tavoitteena on hoidon ja palvelujen yhteensovittaminen ja potilaan kokonaisvaltaisen tarpeiden kartoittaminen. Miten toimitaan, että löydetään potilaiden joukosta hän joka hyötyy palveluohjauksesta. Eloranta (2006, 39–40) on tutkinut asiakkuuden ja osallisuuden näkökulmasta palveluohjausta. Miten yksilökohtainen palveluohjaus muodostuu asiakkaan näkökulmasta katsottuna ja miten yhteistyö rakentuu ja miten sitä rakennetaan.

Kotiutushoitajan näkökulmasta katsottuna Hammar (2008) on tutkinut palvelujen yhteensovittamista kotihoidossa ja kotiuttamisessa. Tutkimuksen mukaan sairaalasta kotihoitoon kotiutuneet ihmiset ovat iäkkäitä, monisairaita ja paljon palveluja tarvitsevia ihmisiä. Asiakkaan ja omahoitajien näkemuserot avuntarpeesta nousi tutkimuksessa esille. Tämä kiinnitti kotiutushoitajana huomiota, miten kotiutushoitaja voisi oikea aikaisella kuntoutusohjauksella saada riittävät palvelut kotiin potilaan näkökulmasta katsottuna.

Notko (2006, 61 -64) pohtii artikkelissaan miten kuntoutus- ja palveluohjaus saataisiin yhdistettyä, niin että eri tahoilla tehtävä työ saataisiin yhdistettyä, alkaen jo koulutuksen kehittämisestä. Hän korostaa, että kuntoutus- ja palveluohjausta ei tulisi erotella eri toiminnoiksi, vaan näitä yhdessä tulisi kehittää ja hyödyntää tämän koulutuksen saaneita henkilöitä. Tavoitteena nähdään kuntoutus- ja palveluohjauksen edistävän asiakkaan kokonaisvaltaisen kuntoutuspolun toimivuutta yli organisaatio rajojen.

Kirjallisuuden avulla halusin selvittää kotiutushoitajan työhön kuuluvaa kuntoutusohjausta. Kirjallisuuskatsauksessa tunnistetaan jo olemassa olevaa tutkit-

tua tietoa kyseisestä asiasta, joka liittyy tutkimustehtävän kannalta asianmukaiseen kirjallisuuteen. (Tuomi, Sarajärvi 2009,155).

Lähteinä pyrin käyttämään alkuperäistutkimuksia, lehtiartikkeleita ja kirjallisuuden perustuvaa tietoa. Lähteitä valitessa ja tutkiessa tulee olla täsmällinen ja oikeudenmukainen. Tutkijan on tuotava esille havaitsemansa näkemyserot, ristiriitaisuudet ja vajavaisuudet. Tärkeää on perustellusti peilata tutkimusongelmaa tutkimustietoon. (Hirsijärvi, Remes, Sajavaara 2009, 260).

Aloitin opinnäytetyön tekemisen tutustumalla opinnäytetyön aiheeseen kirjallisuuden avulla. Etsin tietoa hakusanoilla palveluohjaus, kuntoutusohjaus ja kotiutushoitaja. Tiedonhaussa käytin myös hakukone Googlea ja Lindaa, Aalto-kirjaston sekä vastaavien tietokantoja, joissa oletin olevan aiheeseen liittyvää tietoa. Tutkin ja selasin myös sosiaali- ja terveysministeriön ja sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen julkaisuja aiheeseen liittyen. Selasin myös manuaalisesti eri tutkimusten ja kirjallisuuden lähdeluetteloita, joista poimin aiheeseen liittyvää aineistoa. Samoin vertasin tutkimuskysymyksiä aineiston otsikoihin, etsiessäni aineistoa opinnäytetyöhön.

TAULUKKO 1. Opinnäytetyöhön mukaan valitut julkaisut. (luetteloitu aakkosjärjestyksessä).

	Tekijät/julkaisija/ julkaisupaikka ja vuosi	Tarkoitus ja tavoitte	Tutkimuksen tulokset
1	<p>Autio, T., Hyvärinen, S.(toim.)Näkökulmia palveluohjaukseen. Omaishoitajat ja Läheiset – Liitto ry:n julkaisuja 2/2009. Pori.</p> <p>Julkaisut : Koistinen, K., 2009, 15. Järjestön toteuttama palveluohjaus.</p> <p>Hyvärinen, S., 2009, 21. Salossa kehitetty palveluohjausmalli. Salon seudun Omaiset ja Läheiset ry.</p> <p>Autio, T., Hyvärinen, S., 2009, 28. Järjestöpohjainen palveluohjaus.</p> <p>Notko, T. 2009, 32. Asiakaslähtöisyys palveluohjauksessa ja palvelujen suunnittelussa.</p> <p>Hänninen, K., 2009, 37. Palveluohjauksen kolmitasoinen palveluohjaus- ja neuvontamalli ja hyvät käytännöt.</p>	<p>Tarkoituksena selvittää palveluohjauksen merkitys omaishoitoperheille.</p>	<p>Antaa näkökulmia palveluohjaukseen, sekä kertoa mitä on järjestöpohjainen palveluohjaus?</p> <p>Salossa on kehitetty palveluohjausmalli.</p> <p>Palveluohjauksen vaikuttavuus ja miten järjestöt toteuttavat palveluohjausta.</p> <p>Miten toteutuu asiakaslähtöisyys palveluohjauksessa ja palvelujen suunnittelussa.</p>

	Tekijät/julkaisija/ julkaisupaikka ja vuosi	Tarkoitus ja tavoitte	Tutkimuksen tulokset
2	Eloranta, H., 2006. Pro gradu – tutkielma. Tampereen yliopisto. Terveystieteidenlaitos.	Tavoitteena selvittää asiakkuuden ja osallisuuden rakentuminen palveluohjauksessa.	<p>Kuka valikoituu ja hyötyy palveluohjauksesta. Asiakkaan osallistuminen palveluohjausprosessiin on edellytys hyvään palveluohjaustulokseen pääsemiseksi.</p> <p>Vuorovaikutus palveluohjaajan ja asiakkaan välillä koettiin tärkeäksi.</p> <p>Palveluohjauksessa tavoitteiden asettaminen on tärkeää ja niihin sitoutuminen.</p> <p>Verkostotyön tärkeys</p>
3	Kontio, M. 2010. Tukeva-hanke. Oulu.	Moniammatillinen yhteistyö.	<p>Ihmiset joilla on monimuotoisia ongelmia vaativat moniammatillista yhteistyötä</p> <p>Johdon tuen tärkeys.</p> <p>Hyväksi koettujen toimintamallien käytäntöön ottaminen..</p>
4	Salminen, M., Suomi, A., Hakonen, S. 1/2004. Jyväskylän sosiaali- ja terveyspalvelukeskuksen julkaisuja. Jyväskylä	”... että ihmisellä on väyliä, voimavaroja ja haaveita”. Ehkäisevät kotikäynnit ja ennakkoiva palveluohjaus – uusi voimaannuttava toimintamalli seniori- ja vanhustyöhön.	<p>Ennakoivalla palveluohjauksella saadaan turvattua kotona asuminen pidempään.</p> <p>Kotikäynnit ammattihenkilön tekemänä koettiin antavan valmiuksia ja tietoa tukimuodoista.</p>

	Tekijät/julkaisija/ julkaisupaikka ja vuosi	Tarkoitus ja tavoite	Tutkimuksen tulokset
5	Taavitsainen, S. 2008. Helsinki: Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia. Opinnäytetyö. Terveys- ja sosiaalialan ylempi ammattikorkeakoulututkinto. Kehittämisen ja johtamisen koulutusohjelma. Sairaanhoidaja ylempi amk.	Tutkimus selvittää näyttöön perustuvan toiminnan vahvistaminen kotiutushoitajan työssä.	Kotiutushoitajan ammatitaidolla ja tiedolla pystyttiin rakentamaan yhteisiä toimintakäytänteitä. Kotiutushoitaja tarvitsee työssään tutkittua tietoa ja se auttaa löytämään potilaalle tarkoituksenmukaisen jatkohoitopaikan. Verkostoituminen on osa kotiutushoitajan työtä. Kotiutushoitajan tekemä palveluohjaus antaa hoitajille aikaa tehdä hoitotyötä. Kotiutushoitaja tiedottaa ja opastaa hoitohenkilökuntaa eri toimintamahdollisuuksista.

Aloitin analyysin lukemalla läpi valitut julkaisut. Aineistoa kertyi runsaasti, joten otsikoiden ja aineiston valmistumisvuoden perusteella rajasin aineiston vuosiin 2004–2011. Valinta perusteena oli saada uusinta tutkittua tietoa kuntoutuksenohjauksesta, ja miten se ilmenee kotiutushoitajan työssä. Valittuja aineistoja kertyi viisi, jotka tarkemmin Taulukko 1.

Artikkelien pohjalta etsin vastauksia tutkimuskysymyksiin ”Mitä kuntoutusohjaus on kotiutushoitajan työssä?” ja ”Millaisia asioita kuntoutusohjaus kotiutushoitajan työssä sisältää, sekä mitkä periaatteet ohjaavat kotiutushoitajan työtä?”

Kun olin lukenut julkaisut läpi, tiivistin aineiston kirjaamalla siitä esiin nousevat tutkimusongelmaa vastaavat asiat. Klusteroin asiat, lauseen asiasisällön

perusteella eri luokkiin, jonka jälkeen nimesin luokat. Sen jälkeen vertailin luokkia keskenään ja pyrin löytämään samankaltaiset luokat, jotka yhdistin vielä suuremmiksi luokiksi. (LIITE 1). Lopuksi vertailin näitä suurempia luokkia keskenään ja muodostin niistä suuremman asiakokonaisuuden. (Jeronen, E. 2003, 10.2.)

Sisällönanalyysissä teksti kirjoitetaan tiivistettyyn ja ymmärrettävään muotoon, jossa tutkittavasta asiasta voidaan tunnistaa ja nähdä siihen yhdistettäviä ja kuvaavia käsitteitä. Kuvaavat käsitteet ovat tutkittavan asian olennaiset tiedot, tiivistetyssä muodossa. Analyysin jälkeen niistä tehdään johtopäätöksiä ja jaetaan pienempiin luokkiin. Sen jälkeen analyysissä tutkitaan luokat suhteessa valittuihin tutkimuksiin, jolloin saadaan lopullinen tulos.(Tuomi, J. 2007, 129–130.)

7 TULOKSET

7.1 Kuntoutusohjaus kotiutushoitajan työssä.

7.1.1 Asiakslähtöisyys, yksilöllisyys ja itsemääräämisoikeus

Tässä työssä asiakkaasta käytän nimitystä potilas sekä palveluohjaajasta käytän nimitystä kotiutushoitaja. Tarkoituksena on peilata opinnäytetyön tavoitteita ja tehtäviä tuloksia tarkastellessa. Tulosten yhteenveto. (ks.kuvio 1.)

Kuntoutusohjaus perustuu aina potilaan kuulemiseen. Asioiden hoitaminen lähtee potilaan näkökulmasta käsin, sillä se ei saa olla liian asiakaskeskeistä. Tärkeää on huomioida, että kotiutushoitaja on kotiutuksen asiantuntija. Siten kotiutushoitajalla on velvollisuus antaa osaamisensa kotiutujan käyttöön ja vastata päätettyjen asioiden onnistumisesta. Tuomalla yhteen potilaan ja ko-

tiutushoitajan omat asiantuntija-alueet voidaan puhua oikeasta asiakaslähtöisyydestä. (Notko, T 2009, 33- 34.)

Potilaan näkemyksen huomioonottaminen vaatii useita perusteellisia kahdenkeskisiä keskusteluja, jotta pystytään erottamaan potilaan omat tavoitteet ja lähtökohdat. Potilaan oman näkemyksen ymmärtäminen ei ole ammattilaislekaan mikään helppo tehtävä, koska usein potilaan on vaikea tuoda esille omaa näkemystään, jos hän ei ole sitä vielä itse sisäistänyt. (Notko, T 2009, 34.)

Toisaalta kuntoutusohjauksessa tulee huomioida potilaan läheiset ihmiset. Kotiutushoitajan huomioidessa potilaan läheiset olemalla yhteydessä heihin sekä kuulemalla heidän toiveitaan kotiutuksessa on arvostettavaa. Asiakaslähtöisenä työskentelytapana pidetään, että kotiutuspalavereihin kutsutaan aina joku kotiutujan lähipiiriin kuuluva henkilö. Kotiutushoitajan on oltava palavereissa läsnä aitona ihmisenä. Tarkoituksena on tutustua kotiutujan toiveisiin, arvoihin ja mieltymyksiin. Vasta sitten voidaan esitellä palvelujen saatavuutta ja tarjontaa. (Mts. 35–36.)

Eloranta (2006, 39–46.) esittelee tutkimuksessaan palveluohjauksen yksilöllisyyden. Potilaat tulivat hyvinkin erilaisilla perusteilla palvelun piiriin. Niinpä palveluohjauksessa työntekijän on nähtävä potilaan palvelujen tarve, koska asiakas pääasiassa odottaa ratkaisua ongelmiinsa eikä osaa erottaa työmuodoista palveluohjausta erillisenä palveluna. Yksilöllisyys nähdään potilaan mielipiteen kuulemisena ja kunnioittamisena. Luottamuksellisissa keskusteluissa luodaan palveluohjauksellinen avoin vuorovaikutussuhde työntekijän ja potilaan välille.

Taavitsainen (2008, 9-10.) mukaan kotiutushoitaja on potilaan asioiden edustaja, joka selkeyttää potilaalle sen hetkisen elämän arvomaailmaa. Kotiutushoitaja mahdollistaa potilaan osallistumisen oman hoitonsa suunnitteluun, minkä onkin todettu lisäävän potilaan sitoutumista jatkohoitoon

7.1.2 Kuntoutusohjaus on potilaan ohjausta osastolla ja kotikäyntinä

Kotiutushoitajan kuntoutusohjaustyö alkaa, kun lääkäri tai hoitohenkilökunta ottaa yhteyttä kotiutushoitajaan. Kotiutushoitajan on ensiarvoista käydä tapaamassa potilasta. Tällöin voidaan haastatteleamalla selvittää potilaan toiveita ja odotuksia kotona selviytymisen näkökulmasta. Potilaan ja kotiutushoitajan välille on luotava luottamuksellinen ja vuorovaikutuksellinen yhteistyösuhde. Yhdessä selvitetään kuntoutusohjauksen tavoite ja mahdollisuudet. Kotiutushoitajan kuntoutusohjauksellisessa työssä potilaan tilanteen selvittelyyn menee merkittävästi aikaa. Kun potilaan tilanne on selvitetty, alkaa palvelujen suunnittelu ja verkostopalaverin suunnitteleminen. Kuntoutusohjauksellinen työ päättyy mahdolliseen kotikäyntiin. (Mukaillen, Hyvärinen 2009, 24.)

Taavitsainen (2008, 10–11.) kuvasi kotiutushoitajantyön olevan potilaan palveluketjun turvaamista selvitetyn palveluntarpeen mukaan. Kuntoutusohjausta kotiutushoitajalta tarvitseva potilas vaatii aina potilaan asioihin etukäteen perehtymistä, nimittäin potilaan omille toiveille on tärkeää antaa tilaa ja mahdollisuuksia. Lopputuloksen onnistumisen kannalta kotiutushoitajan työskentelylle on varattava riittävästi aikaa. Tavoitteena kuntoutusohjaustyössä on mahdollisimman itsenäisesti selviytyvä potilas kotiutumisen jälkeen unohtamatta, että potilas tiedostaa edelleenkin mahdollisuutensa palveluihin. Kotiutushoitajan työssä kuntoutuksenohjauksen tärkeänä työmenetelmänä ovat kotikäynnit. Kartoittava kotikäynti ennen kotiutusta on aina tarpeen, kun kotiutukseen liittyy epävarmuutta kotona pärjäämättömyyden vuoksi. Tutkimuksissa koettiin tärkeänä ehkäisevät kotikäynnit ja onnistuneen kotiutumisen varmistaminen puhelinsoitolla tai kotikäynneillä.

Kotiutuksen yhteydessä tehtävällä kotikäynnillä mukana ovat omaiset, kotihoito ja fysioterapian henkilö. Tärkeänä kartoituksen kohteena onkin kotihoiton apujen kartoitus. Selvitetään kotiutujan ja omaisten kanssa, miten kotiutuja kotona selviää ja miten kotihoito pystyy hänen selviytymistään turvaamaan. Kotona selviytymisen varmistamiseen fysioterapiasta mukana oleva henkilö kartoittaa kodin apuvälineet ja tarvittavat kodin muutostyöt.

(Taavitsainen, S. 2008, 47–48.)

Kotiutushoitaja tuntee onnistuneensa kotikäynneillä, kun keskusteluissa on yhteinen tavoite ja päämäärä. Yhteistyön onnistuminen edellyttää, että kunnioitetaan potilaan elämänarvoja. Ennaltaehkäisevän työn voimavarana voidaan pitää ihmisen hyvinvoinnin kokonaisvaltaista huomioimista. Tukemalla kotikäynneillä kotiutettavien ihmisten omatoimisuutta ja elämönhallintaa pyrimme saavuttamaan pitkällä aikavälillä taloudellisia säästöjä. Taloudellisten säästöjen näyttäminen lyhyellä aikavälillä on vaikeaa, koska kotikäynnit ovat ennaltaehkäisevää työtä, jolloin työn tuloksia sekä palveluntarvetta on vaikea dokumentoida ja perustella päätäjille. Ehkäisevä kuntoutuksenohjaus on laaja käsite ja sen vaikuttavuus näkyy vasta pitkän ajan jälkeen. (Salminen, Suomi & Hakonen 2004, 88.)

Kotiutushoitajan tekemät kotikäynnit rinnastetaan ennaltaehkäiseviksi kotikäynneiksi, koska niiden tavoitteena on selvittää kotona asumisen mahdollisuudet. Käynnin tarkoituksena on yksilökohtaisesti kartoittaa kyseessä olevan henkilön arkielämän voimavaroja, minkä pohjalta tehdään palvelutarpeen kartoitus. Kotikäyntien tarkoitus on myös informoida potilasta tarjolla olevista palveluista ja sosiaalisten etujen saatavuudesta. (Mts. 27.)

Kotiutushoitajan eduksi on hyvät keskustelun ja kuuntelemisen taidot. Kotikäynneillä kotiutushoitaja kohtaa niin iloja kuin surujakin. Kohtaamisessa kotiutushoitajan on oltava aidosti läsnä ja hänen on löydettävä työkalut, millä kannustaa henkilöä kotona selviytymään. Hyvä tapa lähestyä potilasta on hänen omista toiveista ja tavoitteista käsin. Kotona pärjäämisen tukemiseksi on hyvä kartoittaa potilaan lähiverkosto, jonka jälkeen mietitään palveluntarvetta. (Mts. 33.)

Kotikäyntien kautta kotona elämisen mahdollistaminen antaa ihmiselle uusia voimavaroja. Kotiutushoitajan on hyvä nähdä puolia potilaan kodista ja sen ympäristöstä potilaalle voimaa antavina asioina. Kartoitettaessa kotona asumisen mahdollisuuksia on kiinnitettävä huomiota kodin turvallisuuteen, esteettömään liikkumiseen sekä lähipalveluiden saatavuuteen. Sosiaalisten voimavarojen, lähinnä omaisten mukaantulo hoitokuvioon, tulee nähdä voimaannuttavana toimintana. Tärkeänä osana on huomioitava potilaan taloudellinen tilanne ja sen tuoma turvallisuuden tunne. (Mts.34–42.)

Ammattilaisten suorittama kotikäynti saattaa johtaa siihen, että kotiutuja selviytyy ilman ulkopuolista apua. Pärjäämisen varmistamiseksi voidaan vielä soittaa kotiutujalle. Kotiutushoitajan on tärkeää luoda potilaalle turvallinen ilmapiiri, joka muodostetaan yhdessä omaisten kanssa. (Taavitsainen, S. 2008,49.)

7.1.3 Kuntoutusohjaus on asiantuntijana olemista

Taavitsainen (2008, 43.) pitää kotiutushoitajan työpanosta tärkeänä uuden tiedon välittäjänä ja kotiutustoiminnan kehittäjänä. Hoitajien kotiutushoitajalta saama tieto ja ohjeistus hyödynnettiin normaaleissa kotiutuksissa. Tärkeänä pidettiin kotiutushoitajan näkemystä potilaan toimintakyvystä, arvioitaessa minkä kuntoisena hänen tulee kotona pärjätä. Hoitajille muodostui työtavaksi arvioida potilaan toimintakykyä sairaalan osastolla.

Kotiutushoitajan työ on asiantuntijana olemista kotiutustilanteessa, mutta se vaatii yhteistyötä eri ammattikuntien edustajien välillä. Tärkeä osa kuntoutusohjauksessa on koota eri asiantuntijoiden yhteinen kokonaisnäkemys potilaan tilanteesta ja eri toimijoiden osaamisen hyödyntäminen tavoitteiden saavuttamiseksi. Tarkoituksena on rakentaa kuntoutuksen tavoite potilaan palvelujentarpeen pohjalta. (Kontio 2010, 19.)

Kuntoutusohjausta tekevän työntekijän on osattava arvioida palvelujen tarpeet sekä laatia kuntoutussuunnitelma. Tässä työssä kuntoutussuunnitelma tarkoittaa suunnitelmaa keinoista ja tavoitteista potilaan jatkohoidon tai kotiin pääsemisen suhteen.

Eloranta (2006, 51–54.) toteaa, että kaikki eivät tiedä, mikä palveluohjaus suunnitelma on tai mitä se tarkoittaa. Useasti palveluohjaussuunnitelma mielletään asiantuntijan työmenetelmäksi, mutta jotkut mielsivät sen myös yhteistyömuodoksi ja potilaasta lähteväksi toimintatavaksi. Pidetään ensiarvoisena, että potilas on itse mukana suunnitelman laatimisessa. Usein suunnitelman laatiminen alkaakin kahdenkeskisissä keskusteluissa. Verkostopalaverit koetaan myös tärkeäksi palvelusuunnitelmien rakentamiselle. Omaisten mu-

kanaolo ja lääkäri tai muu hoitava taho antavat oman osaamisensa suunniteluun.

7.1.4 Kuntoutusohjauksen moniammatillisuus ja yhteistyö

Moniammatillisuus kotiutushoitajan työssä ilmenee yhteistyön lisääntymisenä eri ammattikuntien edustajien kanssa. Yhteistyö lääkärin ja potilasta hoitavien tahojen kanssa alkaa siitä, kun kotiutushoitaja saa toimeksiannon. Tärkeää on yhdessä kartoittaa potilaan sen hetkinen terveydentila sekä voimavarat kotona selviytymiseen. Fysioterapeutit ovat hyvin kiinteä yhteistyötaho kotiutushoitajan toimenkuvassa, sillä he arvioivat potilaan liikkumisen ja tarvittavat apuvälineet kotona selviytymisen tukemiseksi. Yhteistyö kotihoidon ja yleensä avopuolen hoitajien kanssa on kotiutushoitajan tärkeitä yhteistyökumppaneita samoin kuin sosiaalityöntekijä. (Taavitsainen, S. 2008, 25–27.)

Ammatillisessa osaamisessa kootaan tietoa eri ammattikuntien edustajilta sekä kunnioitetaan heidän ammattitaitoaan. Kotiutushoitajan työssä korostuu myös moniammatillisen työryhmän yhteiset tavoitteet potilaan omasta näkökulmasta käsin. Näin saadaan laadukkaampaa ja kokonaisvaltaisempaa näkemystä asioiden hoitoon. Ohjaustyössä on tärkeää nähdä yhteistyötaitojen merkitys, jonka avulla organisoidaan ja jaetaan työt asiantuntijuuden mukaan. Moniammatillinen yhteistyö vaatii aina selkeät yhteiset tavoitteet. Yhteistyö on vuorovaikutuksellista työtä ja asiakasta tukevien verkostojen kokoamista. (Kontio, M. 2010, 8-9.)

Kotiutuja saattaa olla eri ammattikuntien edustajille entuudestaan tuttu aikaisemmilta sairaalajaksoilta. Onkin tärkeää tiedostaa, mitkä toimintamallit ovat aikaisemmin olleet toimivia tai eivät tule kyseisen henkilön kohdalla toimimaan. Moniammatillisen ryhmän työntekijöiden aiemmat kokemukset kyseisen henkilön asioista tulee yhteisesti jakaa ja tuoda ryhmän tietoon. (Mts. 19.)

7.1.5 Kotiutushoitaja koordinoijana

Kotiutushoitajan tekemä kuntoutusohjaus on eräänlaista koordinoointia. Aloitettaessa kartoittamaan potilaan kotiutusta on tärkeää olla yhteydessä kaikkiin yhteistyötahoihin. Kotiutushoitaja toimii vastuuhenkilönä ja moniammatillisen tiimin koordinoijana. Tällä yhteistyöllä pyritään kokoamaan yhteen eri toimijat, jotka kartoittavat potilaan tarpeet. Potilas hyötyy tiedoista, jotka löytyvät eri alojen ammattitaidosta ja heidän tiedoistaan, miten toiminta tulee kartoittaa. Samalla kotiutushoitaja saa tukea muilta, koska yhdessä päätetyistä asioista kannetaan yhdessä vastuu. Toisaalta koordinaattorina oleminen nähdään moniammatillisen verkostotyön toimimisen edellytyksenä. (Kontio, M. 2010,21.)Kuntoutusohjaus on potilaiden asioiden kokoamista, ja asioiden hoitamisella täytyy olla selkeät tavoitteet. Palveluntarpeet kootaan yhteen aloittain pienistä konkreettisista palveluntarpeista, joilla mahdollistetaan kotona pärjääminen.(Salminen, Suomi & Hakonen 2004, 88–89.)

Kuntoutusohjauksella organisoidaan sosiaali- ja terveystalvuujuja. Niinpä kotiutushoitajan kartoittaa kotiutustilanteessa potilaan yksilölliset voimavarat ja keinot, joilla kotona pärjääminen mahdollistuu. Päämääränä on, että potilas saa palvelut ja tuet mahdollisimman joustavasti ja yhdeltä palveluntuottajalta. (Hänninen 2009, 37.)

7.1.6 Kuntoutusohjauksen laatu ja vaikuttavuus

Hyvän kuntoutusohjauksen laatuun vaikuttaa useat tekijät. Potilaan kokonaistilanteen hahmottaminen vaatii paljon aikaa, sillä tarvitaan useampi keskustelutilanne potilaan kanssa, jotta voidaan luoda yhteiset tavoitteet. Myös eri ammattikuntien edustajien mukaan ottaminen vie aikansa.

Sovituista asioita dokumentointi potilasasiakirjoihin sekä vastuunottaminen asioiden sujuvuudesta on hyvän laadun edellytys. Potilaalle tulee antaa riittävästi vaihtoehtoja palveluista ja selviytymisen tukitoimista kotiutustilanteessa. Hyvä kuntoutusohjaus vaatii myös uskallusta käsitellä vaikeita asioita, esi-

merkiksi ettei kotona pärjääminen ole enää mahdollista. Hyvän laadun lopputuloks on aina tyytyväinen potilas, joka on saanut selvyuden elämänsä hallintaan toimivilla ratkaisuilla. (Autio 2009, 29.)

Laadukkaaseen lopputulokseen pääsemiseksi kuntoutusohjaus kotiutushoitajan työssä vaatii kotiutushoitajalta laajojen palvelumuotojen tuntemista ja hyödyntämistä. Tarvittavien tukitoimien järjestäminen kotiin kotiutustilanteessa antaa turvallisuuden tunnetta kotiutujalle. Kotiutushoitajalla on tiedossa lyhytaikaishoitajaksopaikat ja tarvittaessa kotiutus tapahtuu näin ollen jaksopaikan kautta.

Kotiutushoitajan tulee arvioida potilaan kokonaistilannetta jatkuvasti, johon liittyy tiiviisti potilaan toimintakyvyn kartoitus. Kotiutustilanteessa kotiapujen kartoitus ja yhteistyö omaisten kanssa, ennen ja jälkeen kotiutuksen, lisää turvallisuuden tunnetta kotiutujalle. Tavoitteena on siis saada potilas kotiutumaan johonkin jatkohoitopaikkaan mahdollisimman nopeasti. (Taavitsainen 2008, 40–49.)

Laadukkaan kuntoutuksenohjauksen perusedellytyksiä on kehittää olemassa olevia toimintakäytänteitä. Kehittäminen tulisi kohdentua kaikkiin henkilöihin, jotka osallistuvat potilaan kotiutukseen. Tärkeää on että kaikilla hoitoon osallistuvilla on yhteinen ymmärrys asiasta, joka mahdollistaa vastuun jakamisen kaikkien kotiutukseen osallistuvien kesken. Huomioitavana seikkana työn kehittämiseen tarvitaan esimiesten ja organisaation tuki. (Kontio 2010, 21. Palveluohjaus lisää myönteistä elämänhallintaa, koska tieto palveluista ja potilaan kotiutusprosessin etenemisestä aikataulullisesti sekä potilas tuli tietoiseksi omista kuntoutus- ja palvelumahdollisuuksilta. (Eloranta 2006, 44.)

7.1.7 Kuntoutusohjauksen jatkuvuus

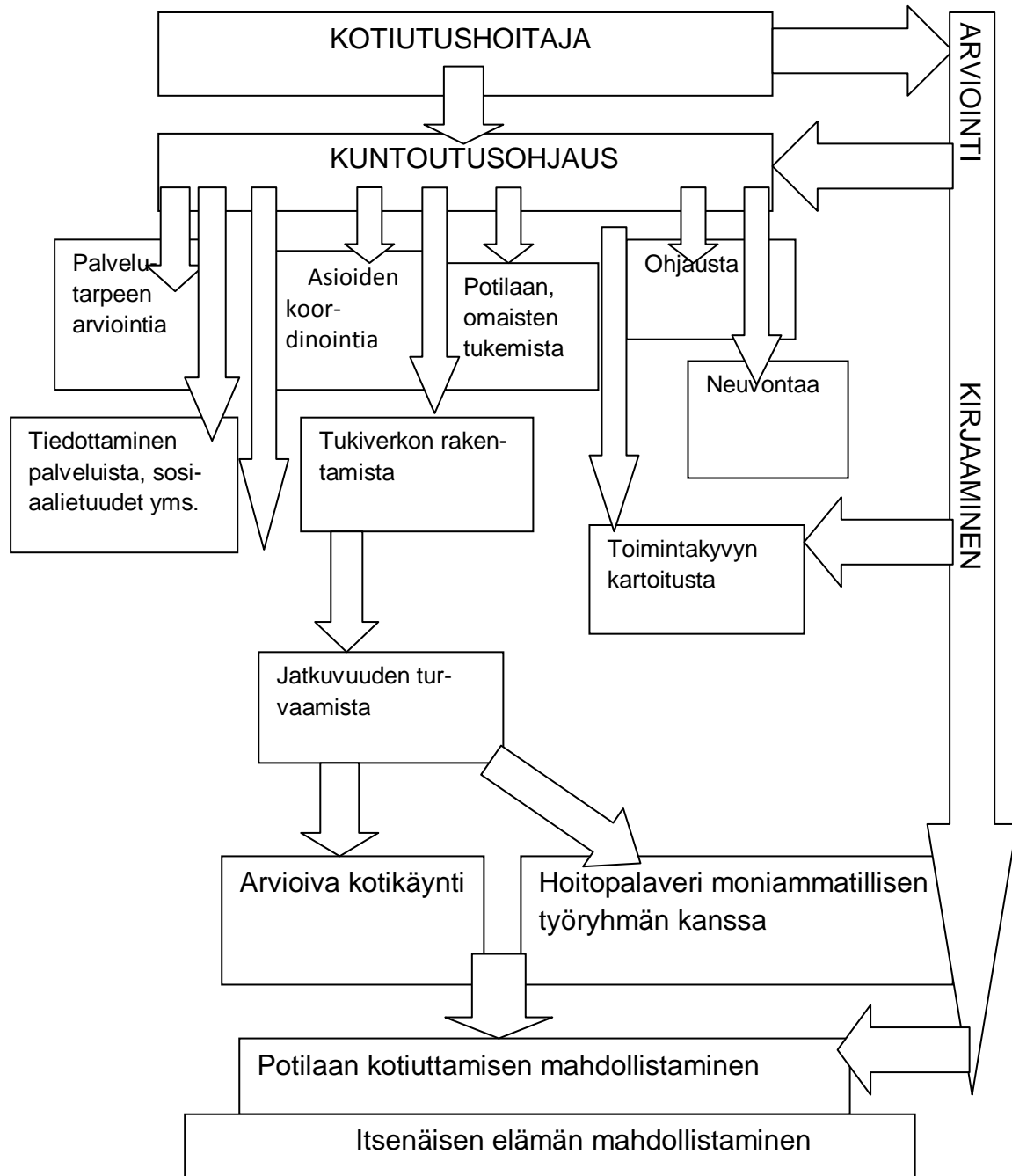
Verkostoituminen eri palveluntuottajien kanssa antaa varmuutta kotiutushoitajalle. Jatkohoitoa ajatellen on tiedettävä, mitä palveluita palveluidentuottajat pystyvät tarjoamaan. Kuntoutusohjauksen oikea-aikaisuus turvaa myös poti-

laan selviytymisen jatkuvuuden. Yhteystietojen saaminen koettiin turvalliseksi, jos ongelmatilanteita syntyy jatkossa. (Koistinen 2009, 17–18.)

Taavitsainen (2008, 24–28.) on kuvannut kotiutushoitajan kuntoutusohjauksellisen työn mukaantuloa helpotukseksi potilaan kokonaistilanteen kannalta. Kotiutushoitajan oma tehtävänkuvaa mahdollisti sen, että hoitajien työpanos pystyttiin irrottamaan varsinaiseen hoitotyöhön. potilaan tilanteessa kotiutushoitajan tehtävänä nähdään verkostojen muodostaminen ja ylläpito. Tällä turvataan kuntoutusohjauksen jatkuvuus. Toisaalta tärkeänä jatkuvuuden kannalta pidettiin kotihoidon mukaantuloa kotiutustilanteessa. Näin oli moniammatillisesti kartoitettu kotiutujan toimintakyky, kotiolot, apuvälineet ja palvelujentarve.

Notko (2009,35–36.) näkee potilaan näkökulmasta katsottuna tärkeänä ottaa yhteispalavereihin mukaan potilaan valitsema tukihenkilö. Asioiden jatkuvuuden kannalta turvallinen olo yhteispalavereissa antaa varmuutta potilaalle tuoda asiansa ymmärrettävästi esille. Kotiutushoitajakin voi olla potilaan tukihenkilö, joka välittää potilaalle tunnetta, että hänen asiansa laitetaan kuntoon ja ne etenevät yhdessä suunniteltuun tavoitteeseen.

Onnistunut palveluohjaus tekee potilaalle tunnetuksi uusia palveluverkostoja, jolloin hänen on jatkossa mahdollista itsekin ottaa yhteyttä palvelujen tarjoajiin. Kotiutushoitaja on opastanut miten toimitaan palvelujärjestelmässä ja luonut asiakkaalle suhteita palveluntuottajiin. Kotiutuksen yhteydessä olevat verkostokokoukset voimaannuttavat kotiutujaa. (Eloranta, 2006, 64.)

KUVIO 1. Opinnäytetyön yhteenveto kuntoutusohjauksesta kotiutushoitajan työssä

8 POHDINTA

Oma mielenkiintoni kirjallisuuskatsauksen tekoon oli ammatillinen. Opinnäytesyötä tehdessäni sain paljon tietoa kuntoutusohjauksesta, ja kuinka se on yhteydessä kotiutushoitajan työhön. Kotiutushoitajan työstä oli aiempia tutkimuksia, mutta varsinaisesti kuntoutusohjausta käsittelevää tutkimusta en löytänyt. Kirjallisuuskatsaukseen valitsin tutkimusongelman perusteella viisi julkaisua aiheesta julkaisuajan ja julkaisun uskottavuuden perusteella. Tutkimusten luotettavuutta tutkin vielä selaillemalla julkaisujen lähdeluetteloita ja lähteiden alkuperää.

Kuntoutusohjausta käsitteenä ei vielä käytetä kotiutushoitajan tehtäväkuvaan tutkivissa aineistoissa, vaan käsitteenä oli palveluohjaus. Tärkeänä kaikissa julkaisuissa pidettiin kuntoutusohjauksen oikea-aikaisuutta sekä asiakaslähteisyyttä. Kuntoutusohjauksen merkitys korostuu potilaan voimaantumisen myötä.

Kotiutushoitajan työssä kotiuttamiset tapahtuvat usein nopealla aikataululla. Kotiuttamisen yhteydessä tehtävässä kuntoutusohjauksessa korostuvatkin potilaan ohjaus potilaan toiveiden ja odotusten pohjalta. Työntekijän tulee olla asiantuntijana potilaan asioiden hoitamisessa, koska kuntoutusohjauksessa tulee tietyt palveluohjaukselliset realiteetit vastaan. Kuntoutusohjaus vaatii ammattitaitoa saada potilaan toiveet ja palvelujen tarjoamat mahdollisuudet kohtaamaan, jotta lopputulokseen oltaisiin tyytyväisiä.

Kotiuttamisen nopea aikataulu vaatii näin ollen kotiutushoitajalta hyvää perehtyneisyyttä potilaan esitietoihin. Yhteistyö omaisten, lääkärin sekä muun hoitohenkilökunnan kanssa koetaan merkittäväksi tekijäksi potilaan ohjauksessa.

Kotiutushoitajan asiantuntijuus korostuu kuntoutusohjausta tehdessä. Kotiutushoitajan tulee tietää oman organisaationsa toimintamallit, kuntansa palvelurakenteet, jatkohoitoaikojen määrät ja hoitoisuuskriteerit. Tärkeä osa kotiutushoitajan työtä on yhteydenpito eri ammattiryhmien kanssa.

Kuntoutusohjausta tekevän työntekijän on osattava jakaa potilaan asioiden hoitaminen tehtäväkuvan ja osaamisalueen mukaan eri ammattiryhmille.

Moniammatillisuus korostuu kotiutushoitajan työssä, kun kotiutushoitaja työskentelee ja pitää yhteyttä eri ammattikuntien edustajien kanssa. Toisaalta moniammatillisuus on työväline tilanteissa, joissa työntekijä, asiakas sekä omaiset keskustelevat aiheesta, joka ei ole työntekijän toimintamahdollisuuksien rajoissa. Potilaan kuuntelemisessa ei aina riitä pelkkä kuunteleminen, vaan asia täytyy jakaa sellaisille työntekijöille, jotka työskentelevät kyseisten asioiden parissa ja jotka osaavat auttaa kyseisissä asioissa. (Väisänen ym. 2009, 71.)

Körner (2008) mukaan moniammatillinen yhteistyö nähdään keskeisenä tekijänä laadullisen työn tavoitteissa. Moniammatillisessa työssä voidaan erottaa kaksi erilaista yhteistyömuotoa: toisessa yhteistyömuodossa eri ammattikuntien edustajat työskentelevät vain oman ammattinsa näkökulmasta keskustelematta muiden ammattikuntien kanssa. Tässä tapauksessa heidän tavoitteenaan on vain oma tehtäväkuva omasta näkökulmasta, mikä on hyvin hierarkkinen linjaus yhteistyöstä. Toisena vaihtoehtona voidaan nähdä eri ammattikuntien edustajat, jotka kokoontuvat säännöllisesti yhdessä keskustelemaan potilaan asioista. Tämä moniammatillinen tiimi voidaan nähdä toimivammaksi malliksi yhteistyön ja yhteisten tavoitteiden kannalta.

Kotiutushoitaja tekee kuntoutusohjausta potilaan näkökulmasta lähtien, jolloin hän toimii potilaan asioiden edustajana. Kuinka paljon kuntoutusohjauksella pystytään vaikuttamaan potilaan mielipiteisiin? Omassa työssäni kotiutushoitajana koen haasteellisena kohdata potilaan, jolla on eri näkemys jatkohoitopaikan suhteen, kuin kotiutushoitajalla. Käytännössä onkin harvinaista, että potilas suoraan pääsisi haluamaansa jatkohoitopaikkaan. Hoitopaikan sijainti ei välttämättä ole potilaalle mieluinen, kun kyseessä on maantieteellisesti laaja kunta. Usein myös potilaan oma näkemys pärjäämisestä on hyvin kaukana todellisuudesta. Tässä kohtaa joudutaan useaan otteeseen keskustelemaan omaisten ja potilaan kanssa, jotta turvalliseen kotiutukseen päästäisiin.

Julkaisuissa oltiin tyytyväisiä kotiutushoitajan tekemään kuntoutusohjaukseen, sillä se vapautti hoitajille aikaa hoitotyöhön. Kotiutushoitajalla on paljon vastuuta ja selvittelyjä, mutta onko hänellä loppupelissä mitään valtaa valita jatkohoitoa paikka? Näkisinkin hyvänä potilaan kannalta, että tarvittaessa olisi mahdollisuus ostaa hoitoa paikka yksityiseltä palveluntuottajalta, kaupungin maksusitoumuksella. Tämä toimisi välilaskuna kotiinpaluulle.

Julkaisujen tulokset kuntoutusohjauksen tarpeellisuudesta ja kustannustehokkuudesta olivat samanlaisia. Mitään ristiriitaisuuksia tulosten välillä ei ilmaantunut. Mielenkiinnolla jään odottamaan miten uusi terveydenhuoltolaki tulee vaikuttamaan kotiutushoitajan työhön. Siellähän osana lääkinnällistä kuntoutusta on kuntoutusneuvonta ja kuntoutusohjaus.

Kuntoutusohjauksen jatkuvuuden seuranta vaatii vielä kehittelyjä. Nopeiden kotiutuksien ja jatkohoitoa paikkojen vähyys tulee vaatimaan jotain kotiutuksen kehittämisen välimuotoja. Olisiko sairaalajakson jälkeen hyvä olla kuntoutustiimi, joka tehostetusti hoitaisi kotona ennen potilaan siirtymistä itsenäisesti elämään tai tukitoimien mukaan tuloa. Tällöin olisi turvallisempi lasku kotona selviytymiseen.

Itse näen kotiutushoitajan roolin hyvin tärkeänä osatekijänä potilaan hoidossa tulevaisuudessa. Varhaisessa vaiheessa suunniteltu potilaan kotiutus ja jatko-hoito lyhentää sairaalassa oloa päiviä. Kotiutushoitaja nähdään myös hoitajien kouluttajana, jonka ohjeistuksen mukaan hoitajat pystyvät hoitamaan kotiutukset, jotka eivät vaatineet erityisohjausta.

Kirjallisuuskatsauksen luotettavuutta heikentää tekijän heikko englanninkielen taito. Hain tutkimukseen artikkeleita myös englanninkielisillä hakusanoilla, kuten case management, care management ja rehabilitation counselling, mutta lopulliset tutkimukset valitsin suomenkielisistä artikkeleista. Kuntoutusohjauksesta oli suomenkielisten tutkimusten mukaan paljon tietoa maailmalla. Käsiteltävissä tutkimuksissa avattiin ja selvennettiin myös palveluohjauksen syntyä Englannissa.

Kirjallisuuskatsauksessa pyrin aikaisemmalla tutkimustiedolla syventämään tutkimusongelman merkitystä tutkimustehtävän näkökulmasta. Selvitin itselleni, miten asiaa on tutkittu sekä miten tutkimusongelma liittyy aiempiin tutkimuksiin. Tutkimusmenetelmien luotettavuutta arvioin hahmottamalla tutkijoiden käsityksiä tutkimusmenetelmistä ja pyrin avaamaan itselleni niiden syvälisen merkityksen. Opinnäytetyön luotettavuutta lisää, kun tutkija miettii ja pohdii tutkimuksen eri vaiheissa omaa menettelyään arvioivasti ja kriittisesti. (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 2009, 121,261.)

Opinnäytetyötä tehdessäni tuli esille kotiutushoitajan työn konkreettinen merkitys potilaan onnistuneeseen kotiutukseen, jolloin jatkohoitopaikassa potilaan tarvitsema hoito on etukäteen hyvin suunniteltu. Kotiutushoitajan on osattava kohdata potilas niin, että luottamus syntyy molempien välille. Usein käsitellään niin arkaluontoisia asioita, että kotiutushoitaja aloittaa kuntoutusohjauksen potilaslähtöisesti ja yksilöllisesti, potilaan ehdoilla. Osastolta kotiutuu paljon potilaita, joiden asioita kotiutushoitaja ei ole edes käsitellyt. Tässä kohtaa korostuu tärkeänä hoitohenkilökunnan opastaminen kotiutukseen liittyvissä asioissa. Tärkeää on kaikkien hoitoon osallistuvien tiedostaa, mitkä ohjaukselliset seikat vaikuttaa potilaan onnistuneeseen kotiutukseen.

Tutkimustulosten mukaan hyvä kuntoutusohjaus kotiutusvaiheessa säästää yhteiskunnan varoja. Itse näen, että kotiutukseen liittyvään ohjaukseen tulisi varata enemmän aikaa. Kotiutuksen yhteydessä järjestettävät hoitopalaverit ja tiedonkulku jatkohoitopaikkaan ovat edellytyksiä onnistuneeseen kotiutukseen. Kuntoutusohjauksen jatkuvuus turvataan hyvällä yhteistyöllä kunnan palveluohjaajan kanssa. Omassa työssäni kotiutushoitaja ei juuri kolmannen sektorin työpanosta hyödynnä, sen hyödyntäminen kuuluu enempi palveluohjaajan tehtäviin.

Tulosten mukaan näenkin kuntoutusohjauksen olevan hyvin olennainen osa kotiutushoitajan työtä. Kuten jo aiemmin pohdin, kuntoutuksenohjaaja on melko uusi ammattinimike, joten jään mielenkiinnolla seuraamaan, kuinka kyseistä ammattiryhmää hyödynnetään kotiutushoitajan työssä. Omassa työssäni en näkisi selkeää työnjakoa hyväksi eri koulutuksen omaavien välillä, vaan eri

ammattikunnan edustajat yhdessä jakavat työt ja keskustelevat tarvittaessa keskenään ja hyödyntävät siten toisen erikoisosaamista. Tulevaisuudessa olisi mielenkiintoista tutkia kotiutushoitajan antaman kuntoutusohjauksen vaikuttavuutta, haastatteleamalla tietyn ajanjakson jälkeen kotiutunutta potilasta ja hänen läheisiään.

Opinnäytetyötä tehdessäni itselleni korostui kotiutushoitajan työn vaativuus, sekä mielenkiinto tutkia kotiutushoitajan tekemän kuntoutusohjauksen vaikuttavuutta. Mielenkiintoni olisi tehdä haastattelututkimus tietyn ajanjakson jälkeen kotiutuksesta, jossa tavoitteena olisi tuoda esille kuntoutusohjauksen hyöty kotiutuksessa. Potilaan kohtaaminen yksilöllisesti ja hänen taustoihin perehtyminen vaatii paljon aikaa ja selvittelyä. Hyvät ihmissuhdetaidot ovat tärkeä työväline erilaisia ihmisiä kohdatessa.

Kirjaamisen tärkeys korostui myös opinnäytetyötä tehdessäni. Asioista joista on keskusteltu ja sovittu tulee olla myös dokumentti potilaan potilastiedoissa. Moniammatillinen yhteistyö on kotiutushoitajalle ehdoton työväline ja työssä jaksamisen lähde. Kotiutushoitajan työ on hyvin ajanhermoilla olevaa työtä, joten näenkin, että säännöllinen täydennyskoulutus ja kotiutushoitajien vuosittaiset yhteiset kokoontumiset ovat uutta sisältöä ja voimia antavia hetkiä.

9 LÄHTEET

A Asetus hoitoon pääsyn toteuttamisesta ja alueellisesta yhteistyöstä 2004/1019. Säädös valtion säädöstietopankki-Finlexin sivustolla. Viitattu 29.5.2011. <http://www.finlex.fi>, ajantasainen lainsäädäntö.

A Asetus lääkinnällisestä kuntoutuksesta 28.6.1991/1015. Säädös valtion säädöstietopankki-Finlexin sivustolla. Viitattu 29.5.2011. <http://www.finlex.fi>, ajantasainen lainsäädäntö.

Autio, T., Hyvärinen, S., 2009. Järjestöpohjainen palveluohjaus. Omaishoitajat ja Läheiset – Liitto ry. Teoksesta Autio, T., Hyvärinen, S.(toim.) Näkökulmia palveluohjaukseen. Pori: Kehitys oy.

Carlström, E. Bruse'n, P. 2006- 123-6. Det lönar sig? – ekonomiska effekter av verksamheter med personligt ombud. Sosialstyrelsen. Länsstyrelsen i Skåne län. Stockholm:KopieCenter. Viitattu 3.6.2011. <http://www.po-skane.org/dokument/20061236.pdf>.

Eloranta, H., 2006. Asiakkuuden ja osallisuuden rakentuminen palveluohjauksessa. Pro gradu – tutkielma. Tampereen yliopisto. Terveystieteenlaitos.

Ervasti, S., Määttä, S.2009. Ikääntyneiden potilaiden osakseen saama kohtelu pitkäaikaisessa laitoshoidossa. Opinnäytetyö. Kajaanin AMK. Sosiaali- terveys ja liikunta- ala. Hoitotyön koulutusohjelma.

Haarala, A-M. 2011. Oulaistelaisten ikääntyvien kokemuksia kotiutushoitajalta saamistaan palveluista. Opinnäytetyö. Oulun seudun ammattikorkeakoulu, hoitotyönkoulutusohjelma.

Hammar, T. 2008. Palvelujen yhteensovittaminen kotihoidossa ja kotiutumisessa. Väitöskirja. Tampereen yliopisto. Lääketieteellinen tiedekunta. Tutkimuksia 179. Stakes. Vaajakoski. Gummerus kirjapaino Oy. <http://acta.uta.fi/pdf/978-951-44-7522-1.pdf>

Hartikainen, S., Lönnroos, E. 2008. Geriatria arvioinnista kuntoutukseen. 1. painos. Helsinki: Edita Prima.

Hinkka, K., Karppi, S-L. 2010. IKÄ-kuntoutus. Heikkokuntoisten ikäihmisten verkostomallisen kuntoutuksen toteutuminen ja vaikuttavuus. Sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia 112. Sastamala: Vammalan Kirjapaino Oy.

Hirsijärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Hämeenlinna:Tammi.

Hyvärinen, S., 2009. Salossa kehitetty palveluohjausmalli. Salon seudun Omaiset ja Läheiset ry. Teoksesta Autio, T., Hyvärinen, S.(toim.) Näkökulmia palveluohjaukseen. Pori: Kehitys oy.

Hänninen, K., 2009. palveluohjauksen kolmitasoinen palveluohjaus- ja neuvontamalli ja hyvät käytännöt. Teoksesta Autio, T., Hyvärinen, S.(toim.) Näkökulmia palveluohjaukseen. Pori: Kehitys oy.

Hänninen, K., 2007. Palveluohjaus. Asiakaslähtöistä täsmäpalvelua vauvasta vaariin. Stakes. raportteja 20/2007. Helsinki: Valopaino Oy.

Jeronen, E. 2003. Luokanopettajaopiskelijoiden ammatillisten käsitysten kehittyminen päättöharjoittelujakson biologian ja maantieteen opetuksessa. Aineisto ja sen käsittely. Aineiston analysointi ja käsittely. Oulun yliopisto. Viitattu 19.5.2011. <http://herkules oulu.fi/isbn9514271637/html/x883.html>

Järvikoski, A., Härkäpää, K. 2011. Kuntoutuksen perusteet. 5. uudistettu painos. Helsinki. WSOY pro Oy.

Järvikoski, A., Karjalainen, V. 2008. Kuntoutus monitieteisenä ja – alaisena prosessina. Teoksessa Kuntoutus. 2. painos. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Kanste, O., Timonen, O., Ylitalo, K., Kyngäs, H. 2009. Hoitajajohtoinen toimintamalli pitkäaikaissairaiden palveluohjauksessa. Englantilaisen community matron - mallin kuvaus. Hallinnon tutkimus 2. Viitattu 21.5.2011. www.oulunkaari.com/tiedostot/.../Hoitajajohtoinen%20toimintamalli.pdf

Koistinen, K., 2009. Järjestön toteuttama palveluohjaus. Teoksesta Autio, T., Hyvärinen, S.(toim.) Näkökulmia palveluohjaukseen. Pori: Kehitys oy.

Kontio, M. 2010. Moniammatillinen yhteistyö. Tukeva-hanke. Oulu. Viitattu 26.5.2011. <http://www.ouka.fi/seutu/tukeva/Moniammatillinen-julkaisu.pdf>.

Körner, M. 2008;5:Doc01. Analysis and development of multiprofessional teams in medical rehabilitation. Teamanalyse und Teamentwicklung in multiprofessionellen Teams in der medizinischen Rehabilitation. Department of Medical Sociology. Faculty of Medicine. University of Freiburg. Germany. Viitattu 4.6.2011. <http://www.eqms.de/de/journals/psm/2008-5/psm000046.shtml>.

L Erikoissairaanhoidolaki 1062/ 1989. Säädös valtion säädöstietopankki-Finlexin sivustolla. Viitattu 29.5.2011. <http://www.finlex.fi>, ajantasainen lainsäädäntö

L Kansanterveyslaki. 1972/66. Säädös valtion säädöstietopankki-Finlexin sivustolla.

Viitattu 29.5.2011. <http://www.finlex.fi>, ajantasainen lainsäädäntö.

Lahtinen, K. 2011. Kotiutushoitaja ja sairaanhoitaja. Jämsän kaupungin yhteiset vanhuspalvelut. Perehdyttäminen kotiutushoitajan työhön. Haastattelu. 18.1.2011.

L Laki kuntoutuksen asiakasyhteistyöstä 497 / 2003. Säädös valtion säädöstietopankki-Finlexin sivustolla.

Viitattu 29.5.2011. <http://www.finlex.fi>, ajantasainen lainsäädäntö.

L Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 785/1991. Säädös valtion säädöstietopankki-Finlexin sivustolla.

Viitattu 2.6.2011. <http://www.finlex.fi>, ajantasainen lainsäädäntö.

L Suomen perustuslaki 731/1999. Säädös valtion säädöstietopankki-Finlexin sivustolla.

Viitattu 29.5.2011. <http://www.finlex.fi>, ajantasainen lainsäädäntö.

L Terveystieteiden lakien 30.12.2010/1326. Säädös valtion säädöstietopankki-Finlexin sivustolla.

Viitattu 2.10.2011. <http://www.finlex.fi>, ajantasainen lainsäädäntö.

Mäkipää, P., Suonsivu, K., Suominen, H. 2009. Eettisiä pohdintoja laitoshoidossa. Tampereen kaupungin Tietotuotannon ja laadunarvioinnin julkaisusarja C 11/2009. Juvenes Print Tampereen yliopistopaino Oy.

http://www.tampere.fi/material/attachments/e/5lim1swAW/EETTINEN_RAPORTTI_painovalmis.pdf.

Mönkkönen, K. 2007. Vuorovaikutus. Dialoginen asiakastyö. 1. painos. Helsinki: Edita Prima Oy.

Narumo, R. 2006. Voiko kuntoutumista ohjata? Ohjaava työote mielenterveystyöhön. Pori: Kehys Oy.

Notko, T. 2009. Asiakslähtöisyys palveluohjauksessa ja palvelujen suunnittelussa. Teoksesta Autio, T., Hyvärinen, S. (toim.) Näkökulmia palveluohjaukseen. Pori: Kehitys oy.

Notko, T. 2006. Kuntoutus- ja palveluohjauksen mahdollisuudet. Janus, vol 14, 1, 61–66.)

Pennanen, P. 2008. Moniammatillinen yhteistyö terveydenhuollon säädösten näkökulmasta. Teoksesta Isoherranen, K., Rekola, L., Nurminen, R. (toim.)

Enemmän yhdessä-moniammatillinen yhteistyö. 1. painos. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Piirainen, K., Kallaranta, T. 2008. Kuntoutuspalvelut kuntoutumisen ja muutoksen tukena. Teoksessa Kuntoutus. 2. painos. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Salminen, M., Suomi, A., Hakonen, S. 1/2004. ”... että ihmisellä on väyliä, voimavaroja ja haaveita”. Ehkäisevät kotikäynnit ja ennakoiva palveluohjaus – uusi voimaannuttava toimintamalli seniori- ja vanhustyöhön. Jyväskylän sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen julkaisu. Jyväskylä.

Sosiaali- ja terveysministeriö, Suomen kuntaliitto. 2008. Ikäihmisten palvelujenlaatusuositus. Sosiaali- ja terveysministeriö julkaisu 2008:3, Helsinki. Viitattu 19.6.2011.

Ståhl, T., Rissanen, P. 2008. Keskeinen kuntoutuksen lainsäädäntö. Teoksesta Rissanen, P., Kallaranta, T., Suikkanen, A.(toim.) Kuntoutus. Duodecim. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Taavitsainen, S. 2008. Näyttöön perustuvan toiminnan vahvistaminen kotiutushoitajan työssä. Helsinki: Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia. Opinnäyte-työ. Terveys- ja sosiaalialan ylempi ammattikorkeakoulututkinto. Kehittämisen ja johtamisen koulutusohjelma. Sairaanhoidon ylempi amk. Viitattu 5.6.2011. <http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/39830/stadia-1213272246-1.pdf?sequence=1>

Toijanen, M. 2003. Kuntoutusohjaus ja kuntoutusohjaaja. Teoksesta Holma, T. (toim.) Kuntoutusohjausnimikkeistö – opas sisältöön ja käyttöön. Suomen kuntaliitto. Helsinki:Kuntatalon paino.

Torkkola, S. 2002. Terveystietä. Vammala: Vammalan kirjapaino Oy.

Tuomi, J. 2007. Tutki ja lue. Johdatus tieteellisen tekstin ymmärtämiseen. Helsinki: Tammi.

Tuomi, J., Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisältöanalyysi. 6. painos. Helsinki: Tammi.

Virtanen, P., Suoheimo, M., Lamminmäki, S., Ahonen, P., Suokas, M. 28/2011. Matkaopas asiakaslähtöisten sosiaali- ja terveystieteiden kehittämiseen. Helsinki. Tekes. Viitattu 16.9.2011. www.tekes.fi.

Väisänen, L., Niemelä, M., Suua, P. 2009. Sanat työssä, vuorovaikutus ammattitaitona. 1. painos. Helsinki: Kirjapaja

10 LIITTEET

Liite 1. Taulukko. Mitä kuntoutusohjaus on kotiutushoitajan työssä?

ASIASISÄLTÖ	LUOKKA 1	LUOKKA 2	LUOKKA 2
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Hyvinvoinnin kokonaisvaltaista ymmärtämistä ▪ Ihmisten hyvinvoinnin tukeminen ajoissa ▪ Että kansalaiset ovat itse osallisina oman arkensa ja elämänsä toimijoina ▪ Oleellisia työmenetelmiä ovat kotikäynnit, kuuntelu ja verkostotyö ▪ Oikea ajoitus asiakkaiden valikointumisessa nähtiin tärkeänä asiana ▪ Että nähdään ja kuullaan, että heitä kunnioitetaan ja että heidät otetaan tosissaan. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Luottamus ▪ Potilaan kunnioittaminen ▪ Ennaltaehkäisy ▪ Perusturvallisuus 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vuorovaikutustaidot ▪ Neuvonta ja ohjaus ▪ Oikea aikaisuus ▪ Kuntouttava työskentely 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Yksilöllisyys ▪ Asiakaslähtöisyys ▪ Itsemääräämisoikeus

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ennaltaehkäisevä työote mahdollistaa sen, että ihmisen arjen perusedellytykset toteutuvat ▪ Asuin- ja elinympäristön tulee täyttää myös turvallisuuden kriteerit ▪ Vahvasti yhdessä tekemisen tunne ▪ Hyvinvoinnin kokonaisvaltaista ymmärtämistä ▪ Ihmisten hyvinvoinnin tukeminen ajoissa ▪ Asuin- ja elinympäristön tulee täyttää myös turvallisuuden kriteerit ▪ Oleellisia työmenetelmiä ovat kotikäynnit, kuuntelu ja verkostotyö 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sosiaalinen turva ▪ Kehittää palvelurakenteita ja toimintatapoja ▪ Yhteistyö ▪ Verkostoituminen 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Elämän-tilanteen kartoitus ▪ Ammattitaito 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kotikäynti ▪ Voimaantuminen ▪ Asiantuntijana oleminen
---	--	--	---

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Että kansalaiset ovat itse osallisina oman arkensa ja elämänsä toimijoina ▪ Ennaltaehkäisevä työote mahdollistaa sen, että ihmisen arjen perusedellytykset toteutuvat ▪ Palveluohjauksen rooli on neuvotteleva ja ohjaava ▪ Keskeistä laatia hoito- ja palvelusuunnitelma ▪ Kotiutushoitajan työssä korostui hyvä organisaation tuntemus. ▪ Kotiutushoitaja tarvitsi työssään tutkimus- ja teoria-tietoa. ▪ Palveluohjaa-jalta edellytetään vahvaa osaamista ▪ Hyvät arviointi-neuvonta ja asiakastyön taidot 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uuden tiedon välittäminen ▪ Itsenäisen elämän mahdollistaminen ▪ Moniammatillisuus ▪ Seuranta 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tiimityö ▪ Yhtenäiset ohjeet ▪ Sosiaaliset tuet 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Moniammatillisuus ▪ Koordinointi ▪ Ohjaus ▪ Vaikuttavuus
--	--	---	---

<ul style="list-style-type: none"> ▪Palveluohjaajan työ sisältää neuvomista, hakemusten ja lomakkeiden täyttämistä, kuuntelemista, tukemista ja kuntouttavaa työskentelyä ▪Palveluohjauksen avulla perhe löytää elämönhallintansa tueksi kussakin elämänvaiheessa oikeanlaiset palvelu- ja tukimuodot ▪Kotiutushoitaja konsultoi vielä tarvittaessa muita yhteistyötahoja, esimerkiksi fysioterapiaa tai toimintaterapiaa potilaan jatkohoitoa suunnitellessaan. ▪Kotiutushoitaja on turvaamassa sosiaalipalvelujen saatavuutta tiedottamalla saatavilla olevista palveluista ja toimimalla potilaan edunvalvojana. ▪Oikea ajoitus asiakkaiden valikointumisessa nähtiin tärkeänä asiana 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Omatoimi-suuden tukeminen ▪Asioiden eteenpäin vieminen ▪Hyvä perehtyneisyys potilaan asioihin 	<ul style="list-style-type: none"> ▪Tuloksellisuus ▪Verkostojen luominen 	<ul style="list-style-type: none"> ▪Hyvä laatu ▪Hoidon jatkuvuus ▪Jatkuvuus
---	---	--	--